

מסכת נזיר פרק ו' - "שְׁלֹשָׁה מִיָּנִין"

1. לד, א-ב

רש"י

מתני'
 שלשה מינין וכו' וכל היוצא מן הגפן. כגון חרצן ויין וחומץ מצטרפין זה עם זה לכזית: אינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. והא נמי מיחייב על זג וחרצן אלא הא אתא לאשמועינן דאינו חייב אלא בכזית והא דקתני ענבים לאפוקי מרבי אלעזר כדמפרש בגמ':
במשנה ראשונה. היו שונין שאינו חייב עד שישתה רביעית יין בא ר"ע ואמר אפי' שרה פיתו ביין ויש יין מובלע בתוך הפת כדי זית חייב:

גמ'
עלין ולובין. של גפן במשמע הכתוב שאמר מכל אשר יעשה מגפן היין לובין אלו חוטין רכין שבגפן:

משנה

שְׁלֹשָׁה מִיָּנִין אֲסוּרִין בְּנִזְיָר:
 הַטּוּמְאָה,
 וְהַתְּגַלְחָת,
 וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן.

וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה.

וְאִין חַיִּיב עַד שְׂיֵאכֹל מִן הָעֲנָבִים כְּזֵית.
משנה ראשונה אומרת: עד שישתה רביעית יין.

לד,

רבי עקיבא אומר:
 אפילו שרה פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית - חייב.

וְחַיִּיב עַל הַיַּיִן בְּפָנָי עֲצָמוֹ,
 וְעַל הָעֲנָבִים בְּפָנָי עֲצָמוֹ,
 וְעַל הַחֲרָצִים בְּפָנָי עֲצָמוֹ,
 וְעַל הַזָּגִים בְּפָנָי עֲצָמוֹ.

רבי אלעזר בן עזריה אומר:
 אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג.⁶³

אלו הן "חרצנים" ואלו הן זגים?
 החרצנים - אלו החיצונים.
 הזגים - אלו הפנימים,
 דברי רבי יהודה.
רבי יוסי אומר:
 שלא תטעה: כזוג של בהמה,
 החיצון זוג, והפנימי עינבל.

גמרא

"שְׁלֹשָׁה מִיָּנִין אֲסוּרִין בְּנִזְיָר: הַטּוּמְאָה [וְהַתְּגַלְחָת, וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן]".

היוצא מן הגפן - אין.
 גפן עצמו - לא.

מתניתין דלא כרבי אלעזר.
 דתניא:

"רבי אלעזר אומר:
 אפילו עליו ולובין במשמע".

איכא דאמרי לה אסיפא:

"אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית".
 מן הענבים - אין,
 מהגפן עצמו - לא.

מתניתין דלא כרבי אלעזר.
 דתניא:

"רבי אלעזר אומר:
 אפילו עליו ולובין במשמע".

⁶³ כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל (במדבר ו, ד)

רש"י

מִיָּנִין וְשֹׁכֵר יִזִּיר מֵיעוּט. יין הראוי להשתכר בו אסור לו אבל מידי אחרת לא:
כֹּל מִיָּלֵי. ואפילו עליו ולולבין:
שְׁבִישָׁתָא. זמורות כדמתרגמינן שריגים שיבשין (בראשית מ):
מֵה הִפְרֵט מְפֹרֵשׁ פְּרִי וּפְסוּלוֹת פְּרִי. כגון ענבים ויין וחומץ:
אִף כֹּל פְּרִי וּפְסוּלוֹת. להביא גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך:
אִף כֹּל פְּרִי גְמוּר. ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין:
אִם כֵּן. שלא להביא בו אלא פרי גמור:
מֵה הִנִּיחַ לָךְ הַכְּתוּב בְּמִשְׁמְעוֹ שְׁלֵא אָמַר. שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב כו':
אֵלָא כְּלָשׁוֹן הָרֵאשׁוֹן. אף כל פרי ופסולת פרי שאם אתה אומר אף כל פרי גמור נמצא דאינו מרבה שום דבר בעולם:
וּמֵאַחַר שְׁסוּפִינוּ לְרִבּוּת כֹּל דְּבַר. יין וחומץ (וענבים לחים ויבשים) ומרבה יין גוהרקי ועינבין דיכרין מאף כל והיינו דהניח הכתוב במשמעו שלא אמר (וענבים לחים ויבשים):
מֵה תִּ"ל. פרט האחרון דכתיב מחרצנים ועד זג לא יאכל אי משום דרבי אלעזר בן עזריה ליכתביה לגבי פרטי בתר כללא למה לי:
אֵלָא לומר לך כל מקום שאתה מוצא. בכל התורה שיהא שם פרט וכלל בלבד אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט אלא שהכלל נעשה מוסף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי:
עַד שִׁפְרוּט לָךְ הַכְּתוּב. שלא תהא מרבה אלא כעין הפרט כדרך שפרט לך בנזיר שלאחר שכתב את הכלל בא וכתב לך פרט מחרצנים ועד זג ור"א סבר כר"א בן עזריה דמוקים ליה להאי מחרצנים ועד זג עד שיאכל שני חרצנים וזג:

במאי קמיפלגי?

רבי אלעזר דר'יש: ריבויי ומיעוטי, רבנן דר'שי: כללי ופרטי.

"רבי אלעזר דר'יש רבויי ומיעוטי" -

"מִיָּנִין וְשֹׁכֵר יִזִּיר" (במדבר ו, ג) - מיעוט,

"מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן" (במדבר ו, ד) - ריבה:

מיעוט וריבה - ריבה הכל.

מאי ריבה?

ריבה כל מילי.

מאי מיעוט?

מיעוט שבישתא.

ורבנן דר'שי כללי ופרטי:

"מִיָּנִין וְשֹׁכֵר יִזִּיר" - פרט,

"מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן" - כלל,

"מִחֲרָצִנִים וְעַד זָג" - חזר ופרט,

פרט וכלל ופרט,

אי אתה דן, אלא כעין הפרט:

מה הפרט מפורש - פרי, ופסולת פרי - אף כל פרי ופסולת פרי.

אי: מה הפרט מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור?

אמרת: אם כן מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמרו?

ענבים לחים ויבשים - הא כתיבי!

יין וחומץ - הא כתיבי!

הא אין עליך לדון כלשון אחרון, אלא כלשון ראשון.

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר: "מִחֲרָצִנִים וְעַד זָג"?

לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל - אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט

אלא נעשה כלל מוסף על הפרט, עד שיפרוט לך הכתוב, כדרך שפרט לך בנזיר.

2. לדה, ב

רס"י

גוהרקי. ענבים דקין שגדלין בין שאר גרעינין גדולים:
ענבי זכרין. ענבים שהתלעו:
בין הבינים. אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרצן שממנו נעשין שמרים:

אמר מר:

"מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי אף כל פרי ופסולת פרי".

"פרי" - עינבי.

"פסולת פרי" - מאי היא? חומץ⁶⁴.

"אף כל פרי" - מאי היא? גוהרקי.

"אף כל פסולת פרי" - מאי היא?

אמר רב כהנא:

לאיתנוי עינבי דכרין.

"ועד זג" -

אמר רבינא:

לאיתנוי בין הבינים.

⁶⁴ מניין ושקר יזיר חמץ וזון חמץ שקר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל (במדבר ו, 4)

3. לד, ב - לה, א

רש"י

פּרְטָא מְנָא לִיה. מנא ליה דפרט
 וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין
 הפרט:
סבר ליה כר' אלעזר דדריש
ריבויי ומיעוטי. ולא משמע ליה
 מהאי חרצנים ועד זג פרט וקא
 דריש ביה כי טעמיה שלכך הוא
 בא שאינו חייב עד שיאכל כל
 שני חרצנים וזג:
ואיבעית אימא דאית ליה
כרבנן. דדרשי כללי ופרטי ואף
 ע"ג דמשמע ליה מיניה דלפרטא
 הוא דאתא:
למידייניה בכלל ופרט. ולא
 משום דר' אלעזר בן עזריה:

אמר מר:

"אי מה הפרט מפורש פרי גמור - אף כל פרי גמור.
 אמרת: אם כן מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו?
 ענבים לחים ויבשים - הא בתיבי!
 ויו וחומץ - הא בתיבי!
 הא אין עליה לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון.
 ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר: "מחרצנים ועד זג"?
 לומר לה: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל אי אתה רשאי למושבו לדונו כעין הפרט,
 אלא נעשה כלל מוסף על הפרט,
 לה, א עד שיפרוט לה הכתוב בדרך שפרט לה בנזיר: "מחרצנים ועד זג".

ולרבי אלעזר בן עזריה,
 דקא מוקים להאי "מחרצנים ועד זג" (במדבר ו, ד) - לומר שאינו חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג,
 פרטא מנא ליה?

סבר לה רבי אלעזר דדריש: מיעט וריבה.

ואי בעית אימא:

כרבנן,

דאי סלקא דעתך, כדאמר רבי אלעזר בן עזריה,
 ליכתביה רחמנא להאי "מחרצנים ועד זג" גבי פרטי,
 למאי הלכתא כתביה בתר קלל?
 שמע מינה: למידייניה בכלל ופרט.

ואימא כוליה להכי הוא דאתא?

אם כן לכתוב: או שני חרצנים או שני זגים, או חרצן וזג,
 למאי הלכתא כתב רחמנא "מחרצנים ועד זג"?
 שמע מינה: למידרש ביה כלל ופרט,
 ואיכא נמי למידרש ביה: עד שיאכל שני חרצנים וזג.

4. לה, א-ב

רפ"י

ולר' אלעזר דדריש ביה ריבוי ומיעוטי פרט וכלל ופרט מנא ליה. דדיינינן כעין הפרט: **כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה פרט וכל בהמה כלל**. ואפילו דובים ואריות לשמור חזר ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט דאהני פרטא בתרא למידי דבר שמירה הוא דנשבעין עליהן כגון נמי עופות יצאו דובים ואריות דלאו בני שמירה נינהו שאין להם תרבות:

רבא אמר מהאי קרא. ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה זכר תמים יקריבנו:

מן פרט הצאן כלל. ואפי' רובע ונרבע מוקצה ונעבד ואתנן ומחיר שכשרין לקרבן:

מן הכשבים ומן העזים חזר ופרט. דלא משמע ליה כללא כמו צאן ואימעטו להו כל הני ואיתרבו לה כגון נעבדה בהם עבירה כגון החורש בשור ובחמור ושחרש בו בשבת: **ולילף מן הדין קרא**. מן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן יקריבנו מן פרט דמשמע מן הבהמה ולא כל בהמה הבהמה כלל אפילו חיה דחיה בכלל בהמה כו':

אי אתה דן אלא כעין הפרט. ואימעטו ליה חיה ואיתרבו להו בחור וזקן דעולה בא בחור אע"פ שאין אשם בא בחור ואשם בא זקן אע"פ שאין עולה באה זקנה:

גליו'ן חיה בכלל בהמה. דכתיב (דברים יד) זאת הבהמה אשר תאכלו וגוי איל וצבי וגוי אמר ליה ומי מצית אמרת הכי דחיה הוא בכלל בהמה בהאי פרט: **הא כתיב באידך [פרטא] בקר וצאן**. למעוטי חיה אלא האי מן הבהמה נמי הוה ליה פרט וכלל ופרט ומצי נמי למילף מהכא:

ורבי אלעזר דדריש 'מיעט וריבה', **פרט וכלל ופרט' - מנא ליה?**

אמר רבי אבהו:

נפקא ליה מהאי קרא:

"כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה"⁶⁵ (שמות כב, ט-יא) - פרט,

"וכל בהמה" - כלל,

"לשמור" - חזר ופרט,

פרט וכלל ופרט - אי אתה דן אלא כעין הפרט.

רבא אמר:

נפקא ליה מהאי קרא:

"ואם מן"⁶⁶ (ויקרא א, י) - פרט,

"הצאן" - כלל,

"קבשים ועזים" - חזר ופרט,

פרט וכלל ופרט, אי אתה דן אלא כעין הפרט.

אמר ליה רב יהודה מדיסקרתא לרבא:

ולילף מן הדין קרא:

"מן"⁶⁷ (ויקרא א, ב) - פרט,

"הבהמה" - כלל,

"בקר וצאן" - חזר ופרט,

פרט וכלל ופרט - אי אתה דן אלא כעין הפרט!

אמר ליה:

מן האי ליכא למשמע מינה,

להב, דאי מהתם, הוה אמינא: **"הבהמה"** - חיה בכלל בהמה.

אמר ליה:

חיה בכלל בהמה!?

הא כתיב: **"בקר וצאן"** - והוה ליה פרט וכלל ופרט⁶⁸,

ואי אתה דן אלא כעין הפרט!

⁶⁵ כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכל בהמה לשמור ומת או נשבר או נשבה אין ראיה: י שבעת יהוה תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא ישלם: יא ואם גנב וגנב מעמו ישלם לבעליו

⁶⁶ ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעלה זכר תמים יקריבנו

⁶⁷ דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם מי יקריב מקם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם

⁶⁸ הגהות הבי"ח.

5. לה, ב

רָט"ו

ומנלן דהכי הוא. דכעין פרטא דיינינן:

דתניא ונתת הכסף וגו' אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע. ואיתרבו להו עופות ואימעטו להו דגים שאין גדילין על הקרקע כדמפרש במסכת עירובין בפרק בכל מערבין: מכדי כלל ופרט וכלל כעין פרטא דיינינן כללא בתרא מאי אהני אהני לאוסופי ליה. ואפילו מצד אחד כגון דגים דפרי מפרי הן אבל אינן גידולי קרקע דאי ליכא כללא בתרא הי"א דאין בכלל אלא מה שבפרט:

תרי [פרטי וכללא] אי איכא דדמי ליה משני צדדין. כגון עופות דגידולי קרקע הן ופרי מפרי מרבינן אבל דגים דבחד צד דמו ליה לא מרבינן:

ומיעט וריבה. אי"א דלא ממעט מידי והלכך דלולבין מרבי אבל עלין לא דעלין ממעט ואם תאמר והא איכא רבי אלעזר דדריש מיעט וריבה וקמיייתי נמי עלין הא לא תקשי לך ר"א לא משמע ליה עלין אלא משום דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין דהאי מכל לישנא יתירא הוא ואי משום מיעט וריבה לא מיצטריך ליה למיכתב אלא אשר יעשה מגפן היין מכל למה לי אלא לרבות ואפי' עלין ואית דמפרש דהאי דאמר אפילו עלין לאו דוקא אלא קמ"ל דפורתא הוא דמיעט או עלין או שבישתא ובין מיעט וריבה לריבה [ומיעט] וריבה ליכא ולא מידי:

ומנלן דהכי הוא?⁶⁹

דתניא:

"וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נֶפֶשׁ"⁷⁰ (דברים יד, כו) - **כָּלל,**

"בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבַיִן וּבַשֶּׂכֶר" - פְּרֵט,

"וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נֶפֶשׁךָ" - חִזֵּר וְכָלל.

כָּלל וּפְרֵט וְכָלל, אֵי אַתָּה דֵּן אֱלָא כְּעִין הַפְּרֵט.

מָה הַפְּרֵט מְפֹרֵשׁ פְּרֵי מִפְּרֵי, וְגִידוּלֵי קֶרְקַע, אִף כָּל פְּרֵי מִפְּרֵי וְגִידוּלֵי קֶרְקַע."

מכדי 'כלל ופרט וכלל' כעין פרטא דיינינן, כללא בתרא מאי אהני?

אהני לאוסופי כל דדמי ליה.

ותו:

'פרט וכלל ופרט' - כעין הפרט דיינינן,

פרטא בתרא אהני?

אי לאו פרטא בתרא,

הוה אמינא: נעשה כלל מוסף על הפרט.

ומכדי תרין כללי ופרטא,

ותרין פרטי וכללא,

(כללא) כעין פרטא דיינינן - מאי איכא ביני וביני?

איכא, דאילו תרתין כללי ופרטא - אי איכא פרטא דדמי ליה אפילו בחד צד מרבינן,

בתרי פרטי וכללא - אי איכא פרטא דדמי משני צדדין מרבינן,

בחד צד - לא מרבינן.

מכדי, 'פרט וכלל' - נעשה כלל מוסף על הפרט, ואיתרבי כל מילי.

ומיעט וריבה נמי ריבה הכל, ואיתרבי כל מילי,

מאי איכא בין 'מיעט וריבה', ל'פרט וכלל'?

איכא, דאילו 'פרט וכלל' מרבינן אפילו עלין ולולבין.

ו'מיעט וריבה' לולבין - אין, עלין - לא.

⁶⁹ עכשיו הגמרא מבררת את דעת חכמים, שדורשים 'פרט וכלל ופרט' שמרבים רק דברים הדומים לפרט המוזכרים בתורה בפרוש

⁷⁰ וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נֶפֶשׁךָ בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבַיִן וּבַשֶּׂכֶר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נֶפֶשׁךָ וְאֶכְלֶתָ שֵׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְשִׂמְחַת אֶתָּה וּבֵיתְךָ

6. לה, ב - לז, א

רפ"י

שהרי אמרה תורה וכל משרת לרבות שאילו לא הוי איסורי נזיר כשיעור והיתר משלימו לכזית שהוא חייב: זעירי אמר אף שאור בבל תקטירו. שאילו אין בשאור כזית ועיסה משלימו לכזית שהוא חייב ועובר משום שנאמר כל שאור וכל דבש לא תקטירו (ויקרא ב):

כמאן כר"א דדריש כל לגבי חמץ בפי אלו עוברין בפסח דקתני ועל עירובו בלאו דברי ר' אלעזר דכתיב כל מחמצת לא תאכלו (שמות יב):

אי הכי לימא זעירי וכן נמי לענין חמץ בפסח יהא חייב על עירובו משום דכתיב ביה כל:

אין הכי נמי דלענין חמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור וכר"א והאי דקאמר גבי שאור משום לאפוקי דאביי דאמר במסכת מנחות יש הקטרה בפחות מכזית קמ"ל מדבעינן צירוף דאין הקטרה בפחות מכזית ואין חייב עליה אלא א"כ היא בו כזית או שיהא היתר משלימו לכזית:

מקפה של תרומה. העשויה מין של תרומה. מקפה רוטב: והשום והשמן. שנותנין לתוכו משום תבלין הן של חולין:

ונגע טבול יום במקצתן. איכא דאמרי משום ושמן של תרומה אבל לא במקפה (דחולין) דטבול יום שוויה רבנן שני ואין שני עושה שלישי אלא בתרומה ואית דאמרי מאי במקצתן אפילו במקפה של חולין דכיון דעריבי בחד מנא דמי ליה כמאן דנגע בתרומה עצמה:

והוינן בה אמאי פסל במקום מגעו. דאין טומאת אוכלין בפחות מכביצה:

ומה טעם. לוקה עליו בכזית והא ליכא שיעורא אלא משום דאמרין היתר מצטרף לאיסור: א"ל. הכא היינו טעמא הואיל וזר לוקה עליו בכזית דאיכא תרומה כזית בכדי אכילת פרס חשיב לה כאילו הויא תרומה וכיון שנגע בו פסל מקום מגעו: כזית בכדי אכילת פרס מי הוי לה דאורייתא. דמיחייב עלה מלקות:

א"ל אין אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר אלעזר בכותח הבבלי. דאית ביה קומניתא דנהמא בפרק ואלו עוברין (פסחים דף מג.) דקאמר ועל עירובו בולא כלום הא לא אפשר דלא הוי בכדי אכילת פרס שיעור כזית: א"ל הנח לכותח הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס אי דקא שריף מישרף. שגומע ואוכל עד שגומע ממנו בכדי אכילת פרס:

בטלה דעתו אצל כל אדם. שאין דרך. אכילה בכך שאין אדם רגיל לאוכלו בעיניה לפי שהוא חריף דיותר ולא חייבתו תורה אלא דרך אכילה:

["רבי עקיבא אומר:

אפילו שרה פיתו בין ויש בה כדי לצרף כזית - חייב].

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן:

כל איסורין שבתורה: אין היתר מצטרף לאיסור, חוץ מאיסורי נזיר.

שהרי אמרה תורה: "משרת"⁷¹ (במדבר ו, ג).

לז, א זעירי אמר:

אף שאור ב"ב כל תקטירו"⁷² (ויקרא ב, יא).

כמאן?

כרבי אלעזר,

דדריש: "כל"⁷³ (שמות יב, כ).

אי הכי, לענין חמץ נמי!⁷⁴

אין הכי נמי, אלא לאפוקי מאביי דאמר: יש הקטרה בפחות מכזית, קא משמע לן: אין הקטרה בפחות מכזית.

יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא.

איתיביה אביי:

"המקפה של תרומה,

השום והשמן של חולין,

ונגע טבול יום במקצתן - פסל את כולן.

מקפה של חולין,

השום והשמן של תרומה,

ונגע טבול יום במקצתן - לא פסל אלא מקום מגעו" (טבול יום ב, ג).

והוינן בה: מקום מגעו אמאי פסול?

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

מה טעם הואיל וזר לוקה עליה בכזית.

מאי טעמיה?

לז, ב לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור!

אמר ליה:

לא, מאי "כזית"? דאיכא כזית בכדי אכילת פרס

ואכילת פרס דאורייתא היא?!

אמר ליה:

אין.

אי הכי, אמאי פליגי רבנן עליה דרבי אלעזר בכותח הבבלי?

אמר ליה: הנח לכותח הבבלי, דליכא כזית בכדי אכילת פרס,

אי דקא שריף ליה מיישרף - בטלה דעתו אצל כל אדם!

אי מיישטר קא שטר - לא משכחת כזית בכדי אכילת פרס!

איתיביה:

⁷¹ מניין ושכר וזר חמץ וזו חמץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל

⁷² כל המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליהוה

⁷³ כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות

⁷⁴ שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם מי כל אכל מחמצת ונקרתה הנפש ההיא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ

כָּסִי

ואי משטר קא שטר. שטובל בה פיתו לשם לפתן ואוכל אבל בשום ושמן של תרומה להכי לוקה בכזית דאיכא כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא:
מדוכות. שנידוכין לתוכן תבלין:

ואי ס'ד כזית בכדי אכילת פרס הוי חשיב מדאורייתא. אמאי מקילין בהו כולי האי דאמרת שאני אומר תרומה לתוך תרומה נפלה ולא לתוך חולין והאיכא למיחש שמא נפלה בשל חולין ואיכא כזית בכדי אכילת פרס: ואלא מאי אמרת היתר מצטרף לאיסור התם נמי אמאי אמרת שאני אומר. והאיכא למיחש דילמא איכא [בקדירה] השני תרומה בכזית פחות משהו והיתר משלימו לכזית:

אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. ולא דייקין בהו בכזית בכדי אכילת פרס דמדרבנן הן ולא מחמרין ביה כולי האי:

בשלמא לדידי דאמינא. דבכל איסורין שבתורה נמי היתר מצטרף לאיסור הכא ליכא למימר הכי דמשום דנפיש חולין ואנן לא אמרינן דהיתר מצטרף לאיסור אלא היכא דנפישא מידי דאיסורא וקא משלים ליה היתרא והא דפרכין לעיל ממקפה ומדוכה אף על גב דנפיש חולין תבלין שאני הואיל ותבלין לטעמא וריחא הוא דעבידי חשיבי להו ולא בטלי והוי כמאן דנפיש:

אלא לדידך כו' כי נפיש חולין מאי הוי. הא איכא למיחש דאיכא כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא: **הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן.** דלא חיישינן ליה לכזית בכדי אכילת פרס:

דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא. שאם שרה ענבים במים ויש בו טעם יין יהא חייב על הטעם כמו על עיקר הפרי של ענבים ומקמי דמסיים אביי למילתיי מקדים ליה השי"ס לפרוכי: **ולאביי מעיקרא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי.** דבנזיר בלחוד הוא דאמרי דהיתר מצטרף לאיסור וקא מוטיב ליה אביי דבשאר איסורין שבתורה נמי אמרינן הכי והדר אמר ליה דהכא לאו להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא אלא ליתן טעם כעיקר: **בתר דשני ליה.** רב דימי דבשאר איסורין לא אמרינן היתר מצטרף לאיסור אלא באיסור נזיר בלבד אמר ליה אביי דילמא אפילו לגבי נזיר לא אתא אלא כדי ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים כו':

ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם. שיש היתר לאיסורו לאחר שלשים: **ואין איסורו איסור הנאה.** שמערבין לנזיר ביין:

ויש היתר לאיסורו. שהיין שנאסר לו עכשיו הותר לאחר ל':

שאין איסורו איסור עולם. אלא עד ל' היינו יש היתר לאיסורו אלא שאין איסורו איסור עולם מיירי בגופו ויש היתר לאיסורו שיין זה שאסור לו עכשיו מותר לו לאחר זמן:

כלאי הכרם. שעורה וחרצן שאיסורן איסור עולם ואיסור הנאה דכתבי (דברים כב) פן תקדש ואמרינן (חולין דף קטו.) פן תוקד אש:

וה"ה לערלה בשתים. שאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אבל אין לומר בה דאיסורו איסור עולם שהרי לאחר ג' שנים הותרה:

"שתי מדוכות, אחת של תרומה ואחת של חולין. ולפניו שתי קדירות אחת של תרומה ואחת של חולין, ונפלו אלו לתוך אלו - שתיהן מותרות, שאני אומר: חולין לתוך חולין נפלו, ותרומה לתוך תרומה נפלה."
ואי סלקא דעתך: כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, אמאי אמרינן: "שאני אומר"?

אלא, מאי היתר מצטרף לאיסור?
אמאי אמרינן "שאני אומר"?
אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן היא.

איתיביה:

"שתי קופות, אחת של תרומה ואחת של חולין, ולפניהן שתי סאין, אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו לתוך אלו - שניהן מותרין, שאני אומר: חולין לתוך חולין נפלו, ותרומה לתוך תרומה נפלה."
ואי סלקא דעתך: כזית בכדי אכילת פרס אסור, אמאי אמרינן "שאני אומר"?

לז,א בשלמא לדידי דאמינא משום דהיתר מצטרף לאיסור, כגון דנפיש חולין. אלא לדידך דאמרת: משום דאיכא כזית בכדי אכילת פרס כי נפיש חולין מאי הוי?!

אמר ליה:

הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן.

אמר ליה אביי:

ממאי דהאי "משדת" (במדבר ו, ג) להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא?
דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא!

ולאביי, מעיקרא קא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי, וקא מוטיב ליה כל הלין תיובתא.
הדר אמר ליה, ליתן טעם כעיקר.
בתר דשני ליה,
אמר ליה: דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא.

לכדתניא:

"משדת" - ליתן טעם כעיקר,

שאם שרה ענבים במים ויש בהם טעם יין - חייב.

ומכאן אתה דן כל איסורין שבתורה:

ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם,

ואין איסורו איסור הנאה,

ויש היתר לאיסורו -

עשה בו טעם כעיקר,

כלאי הכרם:

שאיסורן איסור לעולם,

ואיסורן איסור הנזיה,

ואין היתר לאיסורן -

אינו דין שייעשה בו טעם כעיקר?

והוא הדין לערלה בשתים!"

7. לז, א - לח, א

רפ"י

אמר ליה הוא מדרבנן. אין ה"נ דמשרת כי אתא ליתן טעם כעיקר ואלביא דרבנן ורבי אבהו כי קאמר אליבא דרבי עקיבא דאמר היתר מצטרף:
ודילמא. מיינן לחודיה הוא דקא בעי דליהוי ביה מובלע בפת כזית:

וכי תימא אי איכא כזית מיינן מאי למימרא. פשיטא דמיחייב: **לאפוקי מדת"ק**. דאמר אינו חייב עד שישתה רביעית יין אתא ר' עקיבא: אלא ר' עקיבא דברייתא דתניא כו':

[**מגיעולי עובדי כוכבים**]. דאמרה תורה בכלי מדין כל דבר אשר יבא באש וגוי ואמאי והא ליכא בהו אלא טעם איסור שנתבשל בהן אלא למימרא דאיסור דנותן טעם כעיקר: **דהא כל התורה כולה נותן טעם לפגם מותר**. דגמרי' לה מנבילה דאמר מר (ע"ז דף סז:): הראויה לגר קרויה נבילה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה ומותרת דכל דנותן טעם לפגם מותר:

[אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן:

כל איסורין שבתורה: אין היתר מצטרף לאיסור, חוץ מאיסורי נזיר.

שְהַרְי אַמְרָה תוֹרָה: **"מִשְׁרֵת"** ⁷⁵ (במדבר ו, ג).

...

"מִשְׁרֵת" - לִיתֵן טַעַם כְּעִיקָר ...].

אמר ליה ההוא מרבנן:

רבי אבהו כי קאמר לרבי עקיבא.

הי רבי עקיבא?

אילימא רבי עקיבא דהקא,

דתנן:

"רבי עקיבא אומר:

אפילו שרה פיתו בין ויש בו כדי לצרף כזית חייב" -

וממאי? דילמא הוא דאיכא כזית בעינא!

וכי תימא:

מאי למימרא?

לאפוקי מתנא קמא דאמר: עד שישתה רביעית יין!

אלא, רבי עקיבא דברייתא.

דתניא:

"רבי עקיבא אומר:

נזיר ששרה פתו בין, ואכל כזית מפת ומיין - חייב."

אמר ליה רב אחא בריה דרב אוןא לרב אשי:

לרבי עקיבא, דקא מוקים ליה להאי **"וכל משרת"** להיתר מצטרף לאיסור,

ליתן טעם כעיקר מנא ליה?

יליף מבשר בחלב ⁷⁶.

לאו טעם בעלמא הוא, ואסור,

הכא נמי, לא שנא.

ורבנן?

מבשר בחלב לא גמרינן,

דחידוש הוא.

מאי חידושיה?

אילימא: דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור - כלאים נמי!

האי לחודיה שרי והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור!

אלא: דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא - שרי

ומכשיל ליה בשולי - אסור.

ורבי עקיבא נמי בשור בחלב חידוש הוא!

לז, ב אלא יליף מגיעולי גזיים,

דאמר רחמנא: **"כל דבר אשר יבא באש"** ⁷⁷ (במדבר לא, כג),

⁷⁵ מיין ושקר וזר חמץ וזן וחמץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל

⁷⁶ דאשית במורי אדמתה תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג, יט)

⁷⁷ כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אה במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים

רַבִּי

ולרבי עקיבא נמי הא חידוש הוא.
והיכי גמרינן מיניה:
אמר רב הונא בר חייא. לא נצרכה לר' עקיבא כל דבר אשר יבא באש וגוי אלא לקדרה בת יומא דלאו נייט לפגם הוא ולא חידוש הוא והואיל ולא חידוש הוא ומיתסר ביה טעם כעיקר גמרינן מיניה לשאר איסורין שבתורה:
ורבנן. דלא ילפי מיניה סברי אי אפשר דלא פגמה פורתא וחידוש הוא:

אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי. מייט אמרת לר"ע לית ליה בשאר איסורין שבתורה דהיתר מצטרף לאיסור מדרבנן נשמע לר"ע כו': חטאת מאי היא דתניא כל אשר יגע בבשרה יכול אפילו לא בלע ת"ל בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא תפסל. שאם החטאת פסולה כגון שעבר עליו לילה ויום ונתבשל בו בשר שלמים יאה בשר שלמים אסור כמוהו:

ואם כשרה. שלא עבר אותו היום תאכל כחמור שבחטאת לפניו מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה בלבד: כתוב בספרים לרבנן תיפוק להו להיתר מצטרף לאיסור מחטאת התם נמי לנייט לפגם הוא דאתא ואב"א לנותן טעם כעיקר ומיצרך צריכי ליה דאי כתב רחמנא כו' והכי פירושו ורבנן תיפוק להו לשאר איסורין שבתורה שיהא היתר מצטרף לאיסור מחטאת דמה מצניו בחטאת שהיתר מצטרפת לאיסור כדאמרין בבשרה שבלע הימנה וה"ה נמי לשאר איסורין שבתורה התם נמי לגבי חטאת לנותן טעם לפגם הוא דאתא ואי אמרת אי משום נותן טעם לפגם הא כבר שמעינן ליה מנבילה חדא במבושל וחדא בחי דההוא דנבילה אשמועינן במידי דמבושל שאם בישל בשר שחוטת בכלי שנתבשל בו בשר [נבילה] ונותן טעם בו הוא מותר דנותן טעם לפגם הוא ומותר. ואשמועינן נמי גבי חטאת בבשר חטאת מבושלת ובבשר חי דאפילו נגע בשר שלמים שאינו מבושל בכלי שנתבשל בו חטאת (הוא) או בבשר חטאת מבושלת עצמה ונותנת בה טעם יקדש להיות כמוה ואיבעית אימא אפילו ההיא דחטאת ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ואי אמרת אם כן הוה להו ב' כתובין הבאין כאחד ולא ילמוד מהן לשאר איסורין שכתובין הנהו מיצרך צריכי ליה דאי כתב רחמנא גבי חטאת דנותן טעם כעיקר לא אתי נזיר מיניה משום דנזיר כו': ואית דלא גרסי להאי כלומר רבנן הוא דקמהדרי לר"ע דאמר נזיר וחטאת הוה להו ב' כתובין הבאין כא' ואמרי ליה הנך ודאי לאו ב' כתובין הבאין כאחד נינהו דמיצרך צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת דהיתר מצטרף לאיסור נזיר לא אתי מיניה משום דנזיר כו':

לכתוב גבי נזיר וליתי קדשים מיניה. דהשתא לכל איסורין שבתורה בכמה שיעורין גמרי מנזיר כדאמרין בפי גיד הנשה (חולין צח:) מה זרוע בשלה וכי קדשים לא כ"ש אלא מדהדר כתב רחמנא חטאת ש"מ משום דהוי שני כתובין הבאין כאחד לתרתי לישני כדפרישית:

למימרא: דאסירי.

גיעולי גזיים לאו טעמא בעלמא הוא, ואסור, הכא נמי, לא שנא.

ולרבנן, נמי תיפוק להו מגיעולי גזיים!

אמר ליה:

התם חידוש הוא.

דהא בכל התורה כולה נותן טעם לפגם מותר, וגבי גיעולי גזיים אסור.

ולרבי עקיבא נמי הא חידוש הוא!

אמר רב הונא בר חייא:

לא אסרה תורה אלא לקדירה בת יומא, דלאו נותן טעם לפגם הוא. ורבנן?

קדירה בת יומא נמי אי אפשך דלא פגמה פורתא

אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי:

מדרבנן נשמע לרבי עקיבא.

לאו אמרי רבנן האי "משדרת" ליתן טעם כעיקר, ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה.

לרבי עקיבא נמי דקא מוקים ליה להאי "משדרת" להיתר מצטרף לאיסור, לימא: מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה!

אמר ליה:

משום דהוי נזיר וחטאת שני כתובין הבאין כאחד, וכל שני כתובין הבאין כאחד - אין מלמדן.

נזיר - הא דאמרן.

חטאת מאי היא?

דתניא:

"כל אשר יגע בבשרה יקדש" (ויקרא ו, כ) -

יכול אפילו שלא בלע?

תלמוד לומר: "בבשרה" - עד שיבלע בבשרה.

"יקדש" - להיות כמוה,

שאם פסולה היא - יפסל,

ואם בשרה תאכל בחמור שבה."

ורבנן?

צריכי,

דאי כתב רחמנא גבי חטאת, הוה אמינא: נזיר לא אתי מינה משום שניזיר מקדשים לא ילפינן! ואי כתב רחמנא גבי נזיר, הוה אמינא: מנזיר לא ילפינן משום דחמיר איסוריה,

דאפילו חרצן אסיר ליה,

הלכך לא אתיא מיניה.

ורבי עקיבא?

אמר לך:

למאי צריכי?

בשלמא אי כתב רחמנא חטאת - לא גמר נזיר מינה, דחולין מקדשים לא גמרינן.

אלא לכתוב רחמנא בנזיר, ותייתי חטאת מיניה, דהא כל איסורין שבתורה קא גמרי מנזיר.

ורבנן?

אמרי לך:

חטאת להיתר מצטרף לאיסור,

וחולין מקנשים לא גמרינן.

ו"משרת" - ליתן טעם בעיקר,

ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה.

ורבי עקיבא, תרוייהו להיתר מצטרף לאיסור,

והווי להו שני כתובין הבאין כאחד,

וכל שני כתובין הבאים כאחד - אין מלמדין.

אמר ליה רב אשי לרב בהנא:

אלא הא דתניא:

"מכל אשר יעשה מגפן חינו" ⁷⁸ (במדבר ו, ד) -

לימד על איסורי נזיר שהן מצטרפין זה עם זה."

לרבי עקיבא - השתא יש לומר היתר מצטרף לאיסור, איסור לאיסור מבועיא?!

אמר ליה:

היתר לאיסור בבית אחת,

איסור לאיסור אפילו בזה אחר זה.

לחא, ורבי שמעון אדלית ליה צירוף - "מכל אשר יעשה" (במדבר ו, ד) מאי דריש ביה?

אמר לך: ההוא מיבעי ליה: לעולם אינו נזיר עד שיזיר מכולן.

רש"י

א"ל היתר מצטרף לאיסור.

כשנותנו בפיו בבת אחת אבל

בוה אחר זה לא אבל איסור

לאיסור אפי' אכל חצי זית

ובלעו וחזר ואכל חצי זית של

איסור אחר הרי זה מצטרף:

ורבי שמעון דלית ליה צירוף.

אפי' בכל שהוא מיחייב

כדאמרי' בפירקין דלעיל (דף ד.)

דקסבר ר"ש כל שהוא למכות

ולא אמרו כזית אלא לענין

קרבן:

עד שיזיר מכולן. כגון דאמר

הריני נזיר סתם ופרשינן לעיל

(דף ג:) דמשמע מן הטומאה ומן

התגלחת ומן היין ואילו לרבנן

אפי' לא נזר אלא מאחת חייב

בכולן:

8. לח, א

כָּס"י

כל רביעיות שבתורה. כגון רביעית דם שמתמא באהל אין היתר מצטרף לאיסור שאין אחד מכל המשקין מצטרף עמה לרביעית חוץ מרביעית של נזיר כו': לרבי יוחנן נמי מרבי ליה לאוכלים שבנזיר כגון חרצן וזג וענב שמצטרף דבר אחר עמהן בכזית:

ור' אלעזר משקין אין. מצטרפין משום דבדידיה מפרש קרא אבל במידי אחרינא כגון באוכלין אין היתר מצטרף עמהן:

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:
כָּל רְבִיעִיּוֹת שֶׁבַתּוֹרָה: אֵין הֵיתֵר מְצַטְרֵף לְאִיסוֹר,
חוּץ מְרַבִּיעֵית שֶׁבְנִזִּיר,
שֶׁהָרִי אָמְרָה תוֹרָה: "מִשְׁרֵת" (במדבר ו, ג).

מאי איקא בין רבי יוחנן לרבי אלעזר?

איכא ביניהו:
רבי יוחנן מרבי אפילו אוכלין,
ורבי אלעזר משקין - אין, מידי אחרינא - לא.

9. לח, א

רס"י

א"ר אלעזר עשר רביעיות הן. בעשרה מקומות נתנה בהן תורה שיעור רביעית:
חמש סומקתא. יין ודם:
וחמש חיוורתא. מים ושמן: סימנא לגירסא נזיר ועושה פסח כו':
ד' כוסות הללו. שתיקנו חכמים צריך שיהא בין כולן רביעית לוג יין חי דהיינו ביצה ומחצה כדי שימוגנו ויעמוד כל רובע רביעית שבו כדי רביעית וכגון דדרי. על חד תלתא מיא כדמפרש התם:
שהורו ששה רביעית יין אל יורה. כדכתיב יין ושכר אל תשת וסמך ליה ולהבדיל ולהורות (ויקרא י) דמשמע דלענין הוראה נמי לא ישתה:
ונכנס למקדש חייב. משום שנאמר יין ושכר אל תשת וגו':
ועל כל נפשות מת לא יבא. דמשמע משני מתים רביעית קרי ליה נפש כדאמר'י התם (שבת דף לא:): רביעית דם נתתי בכס והא דמשמע ליה הכא רביעית דם היוצאה משני מתים לאו דוקא ליה דהכי הוא משום דבפלוגתא לא קמיירי וכן אמר'י בסמוך והא הכא ר"ע היא ולא רבנן כדאמר'י בפ"ק דסנהדרין (דף ד. ד.) דאילו לרבנן אינה מטמאה רביעית דם שיוצאה מן המת אלא כשיוצאה ממת אחד בלבד והאי דקא נסיב לה הש"ס אליבא דר"ע לאו דוקא אלא אידי דאית ביה רביעית וקא דריש ביה קרא נסיב ליה הש"ס ולדברי הכל ברביעית הוי [שיעורא]:
וחמש חיוורתא. סימנא לגירסא חלת נזיר מצורע שנפסלו בשבת וה"ג חלת רביעית שמן לחלה וכדאמר'י התם במס' מנחות (דף פח.) יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית במקדש למה נמשחה אי משום מצורע חוץ הוא ואי משום נזיר בשחיתות איל הוא דקדשי א"ל ר' חייא לחבית כ"ג דמביא בכל יום ועושה בו י"ב חלות מחציתה בבקר ומחציתה בערב והיה מביא רביעית שמן קרי עליה איש ממרחק עצתי ואית דגרסי רביעית שמן של חלת תודה כדאמרין בפי שתי מדות (שם דף פט.) מביא חצי לוג וחוצהו מחצה לחלות ורקיקין ומחצה לרבוכה והאיך מחצה דרבוכה אית בה כדי רביעית וטעות הוא ואינו כן דבהדיא אמר'י התם א"ל ר"א בן עזריה אפי' אתה דורש כל היום בשמן לא הייתי שומע לך אלא רביעית שמן לגי מינין שבתודה חלת מצה ורקיקי ורבוכה ואחד עשר יום שבין דם נדה לדם נדה כו':
נזיר רביעית שמן לנזיר. לרקיקי נזיר:
מצורע רביעית מים למצורע. כדאמר במס' סוטה (דף טז:) ושחט את הצפור האחת אל כלי חרס על מים חיים ואמר'י כמה מים יהא נותן בו כדי שיהא דם צפור ניכר בהן וכמה רביעית: **כל משקין טמאין.** מצטרפין לטמא משקין אחרים כשיהא בהן רביעית ולפסול את הגוייה ברביעית כששותה אותן בכדי אכילת פרס:

אמר רבי אלעזר:
עשר רביעיות הן, ונקיט רב פהנא בידיה:
חמש סומקתא,
וחמש חיוורתא.
"חמש סומקתא": נזיר ועושה פסח שהורו במקדש ומתו.
"נזיר" - רביעית יין לנזיר.
"ועושה פסח" - אמר רב יהודה אמר שמואל: ארבע כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי רביעית "שהורו" - שתה רביעית יין אל יורה.
"במקדש" - ושתה רביעית יין ונכנס למקדש חייב מיתה (כריתות יב:).
"ומתו" - דתניא: מנין לרביעית דם שיוצאה משני מתים שהיא מטמאה באהל?
שנאמר: "ועל כל נפשות מת לא יבא" (ויקרא כא, יא).
"וחמש חיוורתא": חלת נזיר ומצורע שנפסלו בשבת.
"חלת" - רביעית שמן לחלה.
"נזיר" - רביעית שמן לנזיר.
"מצורע" - רביעית מים למצורע.
"שנפסלו" - דתנן:
"ושאר כל המשקין טמאין פוסלין את הגוייה ברביעית" (מעילה יז:).
"בשבת" - דתנן:
ושאר כל המשקין - ברביעית,
ושאר כל השופכים - ברביעית (שבת עז:).
ותו ליכא?!
והאיכא: "מרבועית נוטלין לידים לאחד ואפילו לשנים" (ידים א,א).
בפלוגתא לא קא מיירי.
והא איכא: "היה מביא פיילי של חרס ונותן לתוכה חצי לוג מים מן הכיור, ורבי יהודה אומר: רביעית" (סוטה טו:).
בפלוגתא לא קא מיירי.
והאיכא: "במה מים נותן לתוכה? כל שהוא, רבי זנאי אומר: רביעית!"
בפלוגתא לא קא מיירי.
והאיכא: מקוה!
בר מההיא, דבטלוה רבנן.

כל השופכין. ששופכין אותן לרה"ר:
ותו ליכא והא איכא. הא דתנן במס' ידים נוטלין לידים מרביעית לאחד ואפי' לשנים ואע"ג דלית בהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה ביה כדי שיעור נטילה:
בפלוגתא לא קמיירי. דהא קמילגוי עליה דרבי יוסי ואמר'י לאחד ולא לשנים:
והאיכא פיילי של חרס. כלי גרוע של חרס שבו היה נותן עפר מקרקעית המשכן כדכתיב ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן להשקות את הסוטה ובמסכת סוטה (דף טו:) קאי:
והאיכא הא דתנן. בברכות (דף. כה:) כמה מים נותן לתוך עבטי של מימי גרלים כל שהוא:
ר' זנאי אומר רביעית. והתם מפרש טעמא דמילתא:
והאיכא מקוה. דתנן ר' אלעזר אומר רביעית מים שאובין פוסלין את המקוה:
דבטלוה רבנן. ואמרו דפחות מגי לוגין לא פסלי. לישנא אחרינא והאיכא מקוה דאמר מקוה המחזיק רביעית ראו להטביל בו מחטין וצנוריות כדאמרין במסכת פסחים בפרק קמא (דף יז:) אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין כו' בר מינה דההיא דבטלוה רבנן ואמר'י דבעינן ארבעים סאה אפילו למחטין וצנוריות כדאמר'י בחגיגה (דף כא:) גזירה שמא יטביל מחטין וצנוריות בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד אלמא לכל מילי בעינן מקוה של מי סאה. לישנא אחרינא והאיכא מקוה דתנן במסכת מקואות (פ"ו מ"י) וחכמים אומרים אם מקבלת גובה האמבטי רביעית עד שלא יגיעו לאביק כשר אם לאו פסול ובטלוה רבנן מפי המורה וקשיא לי היכא בטלוה רבנן וי"ל הא דקאמר בטלוה רבנן אהא סמך דהא קתני עליה ר' אלעזר בר צדוק בפרקין כל המעורב למקוה אם מקבל האביק כל שהוא כשר. לישנא אחרינא והא איכא מקוה כדתנן שהשאיבה מטהרת ברביעית ברבייה והמשכה שאם יש כאן כ"י סאה ורביעית ממי גשמים הולך וממלא מן המעיין כ"י סאין חסר רביעית וזורקן לפני אותו מקום כדי שימשכו המים לתוך המקוה דהא יש בהן ארבעים סאה בר מההיא דבטלוה רבנן דהא קתני רישא שיש בה כ"י סאה ממי גשמים:

10. לח, ב

רש"י

ת"ק לא מדמי להו. לכל איסורי נזיר לשתיה דאילו ענבים בכזית ויין ברביעית:
כיון דכתיב וענבים לא יאכל.
 לכל מלתא הוא דאתא דכשם שבזמן שהן ענבים מיחייב עליהן בכזית אף כל איסור שבנזיר בזמן שהן יין בכזית:

לח, ב

"וְאִינוּ חַיִּיב אֶלָּא עַד שְׂיֵאכַל מִן הָעֲנָבִים בְּזֵית
 [מִשְׁנֵה רְאשׁוֹנָה אוֹמֶרֶת: עַד שְׂיִשְׁתֶּה רְבִיעִית יוּן.]

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:

אֶפִּילוּ שָׂרָה פִּיתוּ בְּיִין וַיֵּשׁ בָּהּ נְדִי לְצָרֶף בְּזֵית - חַיִּיב].

תנא קמא לא מדמי להון לְכָל אִיסוּרֵי נְזִיר לְשִׁתְיָה.

וְרַבִּי עֲקִיבָא: כִּיּוֹן דְּכָתִיב "**וְעֲנָבִים לַחִים וַיִּבְשִׂים לֹא יֵאָמַל**" (במדבר ו, ג)

מַה אֲכִילָה בְּזֵית אֶף כֹּל אִיסוּרֵין בְּכִזַּית.

11. לח, ב - לט, א

ר"ק

שהוא מין אחד. דאחד לחים ויבשים מין ענבים הן: והוא שתי שמות. לח ויבש ואמרי להו זג וחרצן: לאיתויי חמרא חדתא ועינבי. שאע"פ שהן מין אחד שהי חדש מתוק כענבים הואיל ושני שמות יש להן חייב על כל אחת ואחת: אמר אביי אבל זג וחרצן לוקה שלש. אחת מכל אשר יעשה מגפן היין ואחת על חרצנים ואחת על זג דלא יאכל אכולהו קאי:

רבא אמר אבל זג וחרצן אינו לוקה אלא אחת. אפילו כי אכל זג וחרצן אביי מתרץ מתניתין לטעמיה דתני וחייב על החרצנים בפני עצמן ועל הזגים אפילו כשאוכל את שתיהן ביחד וכן נמי למתניתא דתני לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ואפי' כשאוכל זג וחרצן בבת אחת ורבא מתרץ לטעמיה כגון דלא אכל אלא אחד מהם דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים בהדי הדדי וחרצנים וזגים בהדדי אלא אפי' לא אכל אלא לחים בלבד או יבשים בלבד לוקה אחת ולעולם אם אכל לחים ויבשים או זג וחרצן אינו חייב אלא אחת ולא לאיתויי חמרא חדתא ועינבי ומתני' נמי תני וחייב על היין בפני עצמו כו' דלא תימא עד דאכיל ליה לכולהו אלא ודאי אכל חד מנהון לוקה ומיהו כי אכיל נמי כולן יחד אינו חייב אלא אחת: ע"א אינו לוקה אלא אחת כשאוכל זג יחידי או חרצן ואינו לוקה משום כל אשר יעשה ולא צריך לשנויי לכל הני כדשנינן לעיל:

דאין לוקין על לאו שבכללות. כגון האי דעל כמה איסורי לית בהו אלא לאו חד: ואם איתא דלוקה משום כל אשר יעשה מגפן היין ליתני לוקה שש: שייר לא יחל דברו. דלקי נמי אדידיה:

והא שייר דבין הביניים. כדאמרי לעיל (דף לד:). ועד זג לאיתויי בין הביניים: אלא אמר רב פפא לא תנא מידי חמש. אלא לוקה סתם ואיכא לתרוצי לאביי כי טעמיה ולרבא כי טעמיה הואיל ולא נכתב ליה מניינא וקמהדר הגמרא ומאחר דלא תניא מ"ט אותביה חמש:

"וחייב על היין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמו, ועל החרצנים בפני עצמו ועל הזגים בפני עצמו".

תנו רבנן:

"וענבים לחים ויבשים לא יאכל"⁷⁹ (במדבר ו, א) -

לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.

מבאן אתה דן לכל איסורין שבתורה:

מה באן שהוא מין אחד והן שני שמות וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו - אף כל שהוא מין אחד והן שני שמות חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו".

לאיתויי חמרא חדתא ועינבי.

אמר אביי:

אכל חרצן - לוקה שתיים.

אכל זג - לוקה שתיים.

אכל חרצן וזג - לוקה שלש.

רבא אמר:

אינו לוקה אלא אחת,

שאינו לוקה אלאו שבכללות.

מתיב רב פפא:

"דבי אליעזר אומר:

נזיר שהיה שותה יין כל היום - אינו חייב אלא אחת.

אמרו לו: "אל תשטה" "אל תשטה" והוא שותה - חייב על כל אחת ואחת

אכל ענבים לחים ויבשים, חרצנים וזגים, וסחט אשכול של ענבים ושתה - לוקה חמש".

אי הכי, לילקי שש, אחת על: "מכל אשר יעשה" (במדבר ו, ד)!

תנא ושייר.

מאי שייר דהאי שייר?

שייר "לא יחל דברו"⁸⁰ (במדבר ל, א).

אי משום האי, לאו שיירא הוא,

כי קתני מידי דלא איתיה בדוכתא אחריתי, "לא יחל דברו" איתיה בנדרים!

אמר ליה רבינא מפרזיקא לרב אשי:

והא שייר בין הביניים!

אלא אמר רב פפא:

לא תניא מידי חמש.

לטא, והא אותביה "חמש", ומאחר דלא תניא "חמש", מאי טעמא אותביה?

אמר רב פפא:

אנא סברי לאו גמרא היא בידיה, והדר ביה,

ולא ידענא דגמרא היא בידיה ולא הדר ביה.

⁷⁹ מניין ושקר יזיר חמוץ וזו חמוץ שקר לא ושתה וכל משרת ענבים לא ושתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל

⁸⁰ איש מי יזר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו מכל היצא מפיו יעשה

12. לט, א

רש"י

א"ר פפא אנא סברי. סברא
הוא בידיה דכי אכיל חרצן חייב
שתים על חרצן ועל מכל אשר
יעשה וסברי אותיב ליה תיובתא
משום דלא נהירא ליה מילתא
וליהדר ביה:

ולא ידענא דגמרא היא בידיה.
מרביה ומשי"ה לא הדר ביה:
רבי אלעזר בן עזריה אית ליה
כרבי יוסי מדקאמר שני חרצנים
וזג משמע דלזג א' איכא ב'
חרצנים:

"רבי אלעזר בן עזריה אומר:
[אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג.
אלו הן "חרצנים" ואלו הן זגים?
החרצנים - אלו החיצונים.
הזגים - אלו הפנימים,
דברי רבי יהודה.
רבי יוסי אומר:
שלא תטעה: כזוג של בהמה,
החיצון זוג, והפנימי עינבל"]

אמר רב יוסף:
כמאן מתרגמינן: "מפורצנין ועד עיצורין"?

כרבי יוסי.

13. לט, א-ב

רפ"י

משנה

סתם נזירות - שלשים יום.

גילח, או שגילחוהו לסטים - סותר שלשים יום.

נזיר שגילח בין בזוג בין בתער, או שסיפסף כל שהוא - חייב.

גמרא

איבעיא להו:

האי מזיא מלתחת רבי או מלעיל?

למאי נפקא מינה?

לנזיר שגילחוהו לסטים ושיירו בו, כדי לכוף ראשו לעיקרו:

אי אמרת מלתחת רבי נזירות הא שקליה.

אלא אי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאים.

תא שמע:

מזה אינבא חיה דקאים בעיקבא דבינתא,

ואי סלקא דעתך מלתחת רבי ברישא דבינתא בעי למימס

לעולם מלתחת רבי ואגב חיותא נחית ואזיל אינבא.

תא שמע:

אינבא מתה ברישא דבינתא,

ואי סלקא דעתך מלעיל רבי בעיקבא דבינתא בעי למימס.

התם נמי, משום דלית בה חילא, שרוגי שריגא ואזיל.

תא שמע:

מבלורית דגויים, דבתר דמגדליון לה רפיא מלתחת.

התם נמי אידי דקמטא היא, משיכבא דרפיא.

תא שמע:

מסקרתא דרפי עמרא מלתחת,

ותניא.

לטב, ותו: פד צבעי סביא דיקנהון, חוורן^א עיקבי נימהון,

שמע מינה: מלתחת רבי.

שמע מינה.

ואלא הא דתניא:

"נזיר שגילחוהו לסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו - אינו סותר".

ואי סלקא דעתך: מלתחת רבי - ליסתור!

כגון שגילחוהו אחר מלאת.

ומני? רבי אליעזר היא,

דאמר: "כל אחר מלאת שבועה סותר".

מאי טעמא דרבי אליעזר?

יליף תגלחת טהרה מתגלחת טומאה.

מה תגלחת טומאה - שבועה,

אף תגלחת טהרה - שבועה.

וקים להו לרבנן כל שבועה יומין אתיא מזיאי כדי לכוף ראשו לעיקרו.

מתני'

גילח או שגילחוהו ליסטיין. משמע בין באונס בין ברצון בתוך ימי נזירותו בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועטת: סותר ל' יום. לפי שאין גידול שיער בפחות מל' יום: או שסיפסף כל שהוא. שתלש קצת בראש השיער:

גמ'

איבעיא להו בינתא מלתחת רבי. האי שיער מלתחת רבי

בסמוך לבשר יוצא מן הראש וגדל וראשו כדקאי קאי:

או מלעיל רבי. שראש השער מתגדל ויוצא מאיליו ומתגדל ועיקרו כדקאי קאי: למאי נפקא מינה לנזיר שגילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו. א"א דהאי בינתא מלתחת רבי היילך למאי דאקדיש שקליה וסותר נזירותו:

ואי אמרת מלעיל רבי. הואיל ושיירו בו כדי לכוף בו ראשו לעיקרו דאיכא למימר דמאי דאקדיש קאי אכתי אית ליה למיעבד תגלחת מצוה ואינו סותר:

ת"ש מהאי אינבא חיה. לינטרייש [ביצי-כינים] בלע"ז

דהוא מביצי כינים:

דקיימא בעיקבא דבינתא. בעיקר השיער סמוך לבשר. ואי

ס"ד. דהאי בינתא מלתחת רבי אישתכח דכי נפיק שיער נפיק אינבא לבר:

ברישא דבינתא איבעי ליה למימס. אינבא אלא לאו ש"מ

מדקיימא אינבא בהדי בישרא דמלעיל רבי ואינבא

בבינתא כדקאי קאי:

לעולם מלתחת רבי. והא דלא קיימא ברישא דבינתא:

ואגב חיותא. דאית בה נחמא ואזלה לתחת לבהדי בישרא:

ת"ש מדהאי אינבא מתה קיימא ברישא דבינתא. ואי

ס"ד דהאי בינתא מלעיל רבי אישתכח דכי היכי דמעיקרא

קיימא בעיקרא דבינתא הכי נמי איבעי לה למימס השתא

בעיקרא דבינתא:

התם נמי משום דלית בה חילא. שאין בה כח דהא הויא

מתה:

שרוגי קא משתרגא. משתמטא ואזלה כלפי רישא דבינתא

מש"ה קיימא לה התם ולעולם מלעיל רבי:

ת"ש מבלורית של כושיים דבתר דגדליון לה. שמקלעין

את השיער זה בזה:

רפיא מלתחת. סמוך לבשר ומדפריא לתחת לבהדי בישרא

ולא מלעיל ש"מ דמלתחת הני השיער יוצא משי"ה מרפו

להני שערי מלתחת ולא מקלעי באידך בינתא: לעולם

מלעיל רבי והתם נמי אידי דקמטא שמהדק בלורית

ודוחק מעצמו למטה מחמת הגדל כששוכב עליה:

ומשיכבא הוא דרפיא. מחמת שכיבה הוא ששוכב על

הבלורית רפיא לה מלתחת:

מסקרתא דרפי עמרא מלתחת ותניא. כלומר עד השתא

בעינן לפרושי לך ממידי דסברא דלא תליא במידי דתניא

אלא השתא איכא למישמע מהא דסוקרין על העשירי

לשום מעשר דמתקשר כל השיער ביחד מחמת הצבע של

סיקרא ולבתר הכי רפיא עמרא מלתחת ומאי טעמא לאו

משום דההוא דרפי רבי ליה לבתר הכי

וש"מ מלתחת רבי והא סברא הויא במידי דתניא:

ותו מדצבעי סביא דיקנהון. כי היכי דליתחזו דרדקיא

ובתר הכי חיורי דיקנהון מתלבנים עיקרי שערי זקנם

ש"מ דמלתחת רבי ומאי דקא קדיש האי נזיר שקלוה

מיניה ואיבעי ליה למיסתר ולמימני נזירות אחרת כי היכי

דליקדוש שיער: אלא הא דתניא נזיר שגילחוהו לסטים

ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר. ואמאי אינו

סותר ליסתור דהא אמרינן מלתחת רבי ושקלוה מיניה

לההוא שיער דאקדיש שלא לגלח עד סוף נזירותו: לעולם

מלתחת רבי והכא במאי עסקינן כגון שגילחוהו אחר

מלאת ל' לנזירותו קודם שהסיפק לגלח והא מני ר'

אליעזר היא דאמר לעיל ב' מי שאמר הריני נזיר מגלח

(דף טז:): דכל אחר מלאת ז' סותר שאם נטמא יום ק"א ר'

אליעזר אומר אינו סותר אלא ז' לאחר תגלחת כי היכי

דבתוך אלו ז' ימים תירבי מויה כי היכי דתיהוי כדי לכוף

ראשו לעיקרו והכא נמי הואיל דפשו ליה כדי לכוף ראשו

לעיקרו אינו צריך ליסתור כלום אלא מיד מגלח:

מ"ט דר' אליעזר. דאמר כל לאחר מלאת ז' ימים סותר

ותו לא בשלמא כי נטמא לאחר מלאת דסותר ז' כנגד ז'

ימים שמונה בהן ג' וז' ומגלח בשביעי כדתניא לקמן (דף

מד:): תגלחת הטומא' כיצד מזה בשלישי ובו' [ומגלח בז']

כדכתי' ובי' השביעי יגלחנו: מה תגלחת טומאה לאחר

שנטמא מגלח לאחר ז' וכדפרישית אף תגלחת טהרה

לאחר מלאת אינו צריך למנות אלא ז' לאחר תגלחת כדי

שיהא יכול לגדל קצת שיער בתגלחת טהרה וקודם מלאת

לא מיתקמא משום דקודם מלאת סותר ל' וכדפרישין

בפירקא לעיל (ד' ו:): לדברי ר' אליעזר התורה אמרה

נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר אלא כל אחר מלאת

נטמא או נתגלח לגמרי שלא הניחו בו שיער כלל סגי ליה

בתגלחת כל דהו ואמור רבנן כיון דבהנך ז' ימים גדלא

מזיאי כדי לכוף ראשו לעיקרו סגי ואילו הכא כיון דשיירו

בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו צריך ליסתור כלל ומגלח

אלתער ומביא קרבנותיו ומותר ביין:

14. **לַט, ב - מ, א**

"נָזִיר שְׁגִילַח בֵּין בְּתַעַר בֵּין בְּזוּג אוֹ שְׁסִיפֶסֶף כָּל שְׁהוּא - חַיִּיב".

תְּנוּ רַבָּנָן:

"**תַּעַר**"⁸¹ (במדבר ו, ה) - **אֵין לִי אֶלָּא תַעַר,**

תְּלַשׁ, מִירַט, סִיפֶסֶף כָּל שְׁהוּא - מִנִּין?

תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֵל פְּרַע שְׂעִיר רֵאשׁוֹ" (במדבר ו, ה),

דְּבָרֵי רַבֵּי יֵאשִׁיָּה.

רַבֵּי יוֹנָתָן אוֹמֵר:

"תַּעַר" - **אֵין לִי אֶלָּא תַעַר, מִירַט, תְּלַשׁ, סִיפֶסֶף כָּל שְׁהוּא - פְּטוּר.**

וְהִכְתִּיב: **"קֹדֶשׁ יִהְיֶה!"**

לְמִימְרָא דְאָם גִּילַח לִיה בְּתַעַר קָאִים עֲלֵיהּ בַּעֲשָׂה וְלֹא תַעֲשָׂה.

תְּנִיָּא אֵידָךְ:

"**תַּעַר**" - **אֵין לִי אֶלָּא תַעַר, תְּלַשׁ, מִירַט, סִיפֶסֶף כָּל שְׁהוּא, מִנִּין?**

תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ" (במדבר ו, ה).

וּמֵאֲחַר שְׁסוּפִינוּ לְרַבּוֹת כָּל דְּבָר, מֵהַ תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: **"תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ?"**

לְפִי שְׁלֹא לְמַדְנֵהוּ לְתַגְלַחַת הָאֲחֻרוֹנָה, שִׁיְהִיָּה בְּתַעַר.

לְלַמְדוֹ מִמְצוּרַע אֵי אֶפְשָׁר, אֲשֶׁר דְּנִין קַל מִחֲמוּר לְהַחֲמִיר עֲלָיו.

מ,א

רַבֵּי אוֹמֵר:

אֵינוֹ צָרִיךְ,

הָרִי הוּא אוֹמֵר: "תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֹאת" (במדבר ו, ה),

הַתּוֹרָה אֲמָרָה: "אֲחֵר מְלֹאת" - לֹא תֵהָא תְּגַלַּחַת אֶלָּא בְּתַעַר.

וְהִכְתִּיב: **"תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ"** (במדבר ו, ה)!

לְעֲבוּר עָלָיו בְּשָׁנֵי לְאוּיָן.

רַבֵּי

תְּלַשׁ. שִׁיעַר בְּסִמוּךְ לְבָשָׂר אֲבָל

לֹא עֵקְרוּ לְגַמְרֵי וְכַגוֹן שְׁעִיקְרוּ

נְרָאָה:

מִירַטוּ. דַּעֲקְרוּ לְגַמְרֵי מִמְקוֹם

גִּידוּלוֹ:

סִיפֶסֶף. כְּמוֹ סוּף:

תִּי"ל קְדוֹשׁ יִהְיֶה. שְׁלֹא יִשִּׁירְנוּ

בְּשׁוּם דְּבַר וַיִּנְיַחוּנוּ לְגַדֵּל פְּרַע:

וְהִכְתִּיב (אוֹמֵר) קְדוֹשׁ יִהְיֶה גְדֵל

פְּרַע: דְּמִשְׁמַע קְדוֹשׁ יִהְיֶה שְׁלֹא

יִשִּׁירְנוּ בְּשׁוּם דְּבַר לְהַכִּי כְּתַב

קְדוֹשׁ:

לְמִימְרָא דְכִי גִילַח לוֹ בְּתַעַר קָאִי

עֲלָיו בַּעֲשָׂה וְלִי"ת. דְּמִשְׁמַע

קְדוֹשׁ יִהְיֶה שְׁלֹא יַעֲבִירְנוּ בְּתַעַר

וְלֹא הִבָּא מְכַלְל עֲשָׂה עֲשָׂה:

תְּלַשׁ מִירַט סִיפֶסֶף כָּל שְׁהוּא

מִנִּין תִּי"ל לֹא יַעֲבוּר עַל רֵאשׁוֹ.

לְרַבּוֹת הַמַּעֲבִירִין:

וּמֵאֲחַר שְׁסוּפִינוּ לְרַבּוֹת כָּל דְּבַר.

הַמַּעֲבִיר כְּדַכְתִּיב לֹא יַעֲבוּר מֵהַ

תִּי"ל תַּעַר:

לְפִי שְׁלֹא לְמַדְנֵהוּ לְתַגְלַחַת

הָאֲחֻרוֹנָה. שֶׁל טְהַרָּה לְאַחַר

תְּשׁוּלָם יָמֵי נְזִירוֹת שִׁיְהָא בְּתַעַר

לְפִי שְׁלֹא כְּתַב אֲלֵא וְגִילַח אֶת

שַׁעַר רֵאשׁ נִזְרוּ לְכַךְ כְּתַב לֶךְ תַּעַר

כַּאֲן שְׁאִינוּ צָרִיךְ לְלַמְדֵּךְ שְׁאוּתָהּ

תְּגַלַּחַת לֹא תֵהָא אֲלֵא בְּתַעַר:

לְלַמְדוֹ מִמְצוּרַע אֵי אֶפְשָׁר דְּאֵין

דְּנִין קַל מִחֲמוּר לְהַחֲמִיר עֲלָיו.

דְּמִצְרוּעַ הוּי חֲמוּר לְפִי שְׁהוּא

צָרִיךְ לְגַלַּח אֶת כָּל שַׁעְרוֹ כְּדִי

שִׁיְהָא כָּל בְּשָׂרוֹ בְּתַגְלַחַת מֵהַ

שְׁאִין בְּנִזְיָר:

וְאֵין דְּנִין קַל מִחֲמוּר לְהַחֲמִיר.

עַל הַקַּל אֲלֵא לְהַקַּל עַל הַקַּל

וְלְהַחֲמִיר עַל הַחֲמוּר וְהַכֹּא

דְּאִי"א לְלַמְדוֹ מִמְצוּרַע אֲתֵהּ לִיה

תַּעַר דְּבַתַּעַר הוּא דְּתִיְהוּי תְּגַלַּחַת

אֲחֻרוֹנָה אֲבָל בְּמִיַּדִּי אֲחֻרִינָא

לֹא:

רַבֵּי אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ. לְתַגְלַחַת

אֲחֻרוֹנָה וְכַשְׁכַּתְבַּךְ לֶךְ תַּעַר לֹא בֵּא

אֲלֵא לּוֹמֵר לֶךְ שְׁאִינוּ חַיִּיב אֲלֵא

בְּגִילּוּחַ תַּעַר וּמֵהַ שְׁאֲתָהּ אוֹמֵר

מִנִּין לְמַדְנֵהוּ לְתַגְלַחַת אֲחֻרוֹנָה

שֶׁהִיא בְּתַעַר מִן דְּקְדוּקַת הַכְּתוּב

אֲתֵהּ לְמַד שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר תַּעַר

לֹא יַעֲבוּר עַל רֵאשׁוֹ דְּמִשְׁמַע תַּעַר

לֹא יַעֲבוּר עַל רֵאשׁוֹ עַד יוֹם

מְלֹאת שֶׁהוּא צָרִיךְ גִּילּוּחַ בְּתַעַר:

וְהִכְתִּיב תַּעַר לֹא יַעֲבוּר עַל

רֵאשׁוֹ. כְּלוּמַר וְהִכִּי אֲמַר תִּי"ק

דְּחַיִּיב עַל כָּל שְׁאֵר מַעֲבִירִין

וְתַעַר לֹא בֵּא אֲלֵא לְתַגְלַחַת

הָאֲחֻרוֹנָה וְהִכְתִּיב תַּעַר לֹא

יַעֲבוּר עַל רֵאשׁוֹ דְּמִשְׁמַע בְּתַעַר

הוּא דְּמַחֲיִיב אֲבָל לֹא בְּשְׁאֵר

מַעֲבִירִין:

לְעֲבוּר עֲלָיו בְּשָׁנֵי לְאוּיָן. עַל תַּעַר

לֹא יַעֲבוּר וְעַל לֹא יַעֲבוּר כָּל

הַמַּעֲבִירִין לִישְׁנָא אֲחֻרִינָא

וְהִכְתִּיב תַּעַר לֹא יַעֲבוּר עַל רֵאשׁוֹ

כְּלוּמַר הִכִּי מִשְׁמַע לִיה דְּאַחַר

מְלֹאת לֹא תֵהָא תְּגַלַּחַת אֲלֵא

בְּתַעַר וְהִכְתִּיב תַּעַר לֹא יַעֲבוּר עַל

רֵאשׁוֹ [עַד מְלֹאת] דְּאֵיכֵא לְמִידֵּךְ

מִינֵה דְּעַד מְלֹאת הוּא דְּלֹא אֲלֵא

בְּתַעַר הֵא לְאַחַר מְלֹאת מְגַלַּח

בְּכָל דְּבַר וְאַפִּי בְּמַלְקֵט

וּבְרֵהִיטְנֵי לְעוֹלָם אֵימָא לֶךְ

דְּלֵאחַר מְלֹאת אֵינוֹ מְגַלַּח אֲלֵא

בְּתַעַר וְהֵא [דְּכַתִּיב] בְּסִמוּךְ לֹא

יַעֲבוּר וּמִשְׁמַע לֹא יַעֲבוּר תַּעַר:

⁸¹ קַל יָמֵי נְזִיר נִזְרוּ תַעַר לֹא יַעֲבוּר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֹאת הֵימָם אֲשֶׁר יִזְרֵחַ קְדֹשׁ יִהְיֶה גְדֵל פְּרַע שְׂעִיר רֵאשׁוֹ

15. מ, א

רפ"י

אמר רב חסדא ללקות באחת.
 שאם גילח תוך מלאת שער אחת
 לוקה:
לעכב בשתים. שאם גילח כל
 שערו בתגלחת סוף ימי נזירותו
 ושייר בו ב' שערות לא עשה ולא
 כלום:
ולסתור אינו סותר. אם גילח
 בתוך ימי נזירותו אלא אם גילח
 את רוב ראשו בתער:
והקתני מנין לרבות כל
המעבירין. ת"ל לא יעבור:
אלא כעין תער. כל המעבירין
 (מעבירין) סמוך לעיקרן:
תניא נמי הכי. כדאמר רב
 חסדא ובתער דוקא ואמרי לה
 כדאוקימנא לה אליבא דרב
 חסדא כעין תער ומאי בתער
 דקתני בברייתא כעין תער:
כשם ששתי שערות מעכבות בו.
 בתגלחת טהרה כך שתי שערות
 סותרות בו בתגלחת איסור: תנן
 התם גרסי' והיא בסוף נגעים גם
 ברייתא היא בסיפרא [בת"כ]
 ת"ר ג' מגלחין כו' נזיר ומצורע
 ולויים:

אמר רב חסדא:
 ללקות - באחת,
 לעכב - בשתים,
 לסתור - אינו סותר אלא ברוב ראשו.
 ובתער.

בתער - אין,
 במידי אחרניא - לא?
 והקתני: "מנין לרבות את כל המעבירין!"

אלא אימא: כעין תער.

תניא נמי הכי:
 "נזיר שתלש מידט, סיפספ כל שהוא - אינו סותר,
 אלא ברוב ראשו ובתער.
רבי שמעון בן יהודה אומר משום **רבי שמעון**:
כשם ששתי שערות מעכבות בו - כך שתי שערות סותרות בו."

16. מ, א-ב

רָט"י

פשיטא. דמגלחין בכולהו מפרשי בהו קראי בנזיר כתיב וגילח הנזיר וגוי במצורע כתיב (ויקרא יד) וגילח את כל שערו בלויים והעבירו תער על כל בשרם:

מ"ד עבורי שער שפיר דמי ואפי' סך נשא. סם שמשיר את השער:

קמ"ל. דלא סגי ליה אלא בתגלחת כדקתני דתגלחתו מצוה:

בשלמא גבי נזיר כתיב ביה תער לא יעבור על ראשו. לרבי כדאית ליה ולתנא קמא כדאית ליה וכדלעיל:

מה ללויים שכן טעונין תנופה בגופן. כדכתיב והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ה' והואיל וטעונין תנופה מחמרינן בהו כולי האי דלא הוי תגלחתו אלא בתער תאמר במצורע הקל שאין טעון תנופה בגופו והואיל ואינו טעון תנופה בגופו דין הוא להקל עליו שיהא תגלחתו בכל דבר:

אלא מחדא לא אתיא. דמהי נתיב וכדלעיל:

האי תנא מעיקרא אמר ללמוד נזיר ממצורע אי אפשר שאין דנין כו'. אלמא דפשיטא ליה מילתא דמצורע הוי בתער:

והדר אמר ניליף מדינא. מנזיר ומלויים בהצד השוה שבהן ומדינא נמי לא מצי למילף משום דאית בה פירכא דרבא מברניש שכן אין קרבנו בדלות תאמר במצורע שכן קרבנו בדלות בעולה ויורד דכתיב ביה ואם דל הוא:

א"ל ההיא. דקתני דללמדו ממצורע אי אפשר דמשמע דפשיטא ליה דמצורע הוי בתער אליבא דרבנן היא דגמרי לה מזקנו ופאת כדמסיק והאי דקא בעי מדינא לא אפשר משום דאית ביה למפרך כדפריכטא אליבא דרי אליעזר דגמיר לה מנזיר דלקמן:

דתנן. במסכת מכות:

ואינו חייב. על הקפת הראש עד שילקטנו בתער: ר' אליעזר אומר אפי' במלקט וברהיטני:

תנן התם:

"שְׁלֹשָׁה מִגְּלַחִין וְתִגְלַחְתוּ מִצּוּהַ:

נְזִיר,

וּמִצּוּרַע,

וּלְוִיִּם.

וְכוֹלֵן שְׂגִילְחוֹ שְׁלֹא בְּתַעַר,

אוֹ שְׁשִׁירוֹ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת -

לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם" (נגעים יד, ד).

אמר מר:

"שְׁלֹשָׁה מִגְּלַחִין וְתִגְלַחְתוּ מִצּוּהַ."

פְּשִׁיטָא!

מהו דתימא: משום עבורי שער הוא, ואפילו סך נשא,

קא משמע לן: דלא.

קתני: **"וְכוֹלֵן שְׂגִילְחוֹ שְׁלֹא בְּתַעַר [... - לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם]."**

בשלמא גבי נזיר, כתיב: **"תער לא יעבור על ראשו"**,

וגבי לויים, כתיב: **"וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם"** (במדבר ה, ז).

אלא מצורע בתער, מנלן?

וכי תימא: תיתי מלויים: מה לויים שכן טעונין תגלחתו, ואין תגלחתו אלא בתער,

אף אני אביא את המצורע שהוא טעון תגלחתו ואין תגלחתו אלא בתער.

איכא למיפרך: מה ללויים שכן טעונין תנופה בגופם, תאמר במצורע דלא!

אלא תיתי מנזיר.

מה לנזיר שכן קרבנו טעון לחם, תאמר במצורע דלא.

אלא, מחדא לא אתיא,

תיתי מתרויהון, מהי תיתי?

תיתי מלויים:

מה ללויים שכן טעונין תנופה בגופן - נזיר יוכיח!

מה לנזיר שכן קרבנו טעון לחם - לויים יוכיחו.

וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה.

הצד השוה שבהם שהן טעונין תגלחתו, ותגלחתו בתער.

אף אני אביא את המצורע שהוא טעון תגלחתו ותגלחתו בתער.

אמר ליה רבא מברניש לרב אשי:

ולפרוך: מה להצד השוה שבהן, שכן

מ,ב אין קרבנו בדלות, תאמר במצורע שקרבנו בדלות!

אמר ליה רבא בר משרשיא לרבא:

האי תנא, מעיקרא אמר: ללמדו ממצורע אי אפשר - שאין דנין קל מחמור להחמיר עליו.

והדר אמר נילף מדינא, ומדינא נמי לא יליף!

אמר ליה:

ההוא, אליבא דרבנן.

הא אליבא דרבי אליעזר.

דתנן:

"וְאִינוּ חַיִּיב עַד שְׁיִלְקֻטְנוּ בְּתַעַר.

רְבִי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

אֲפִילוּ לִיקְטוּ בְּמִלְקָט, בְּרֵהִיטְנִי - חַיִּיב" (מכות כ).

רש"י

ואמרינן מ"ט דרבנן. דלא מחייבי בהקפה אלא בתער: **דתניא זקנו**. האמור לגבי מצורע מה ת"ל והלא כל שערו במשמע וזקנו בכלל שערו אלא לפי שנאמר לגבי כהנים ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפי" כהן מצורע המתגלח לא יגלח פאת זקנו ת"ל וגילח זקנו:

מאי טעמייהו דרבנן?

דתניא:

"**זקנו**"⁸² (ויקרא יד, ט) - **מה תלמוד לומר?**

לפי שנאמר: "ופאת זקנם לא יגלחו" (ויקרא כא, ה) - **יכול אפילו מצורע בן? תלמוד לומר: "זקנו".**

⁸² והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו ואת ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו ואת כל שערו יגלח ומבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר

17. מ, ב

רָט"י

ומנלו. דהך גילוח בתער קאי דתניא ופאת זקנם:

ת"ל. גבי ישראל לא תשחית פאת זקנך אי לא תשחית יכול ליקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה דבר הכתוב ואינו הוא אומר בתער מהו גילוח דקאסר ליה רחמנא גבי הקפת הראש והשחתת פאת זקן ואישתרי ליה גבי מצורע דמותר הוא בו היינו תער: מאי משמע לן מהכא דמצורע לא הוי אלא בתער דלמא לעולם אימא לך דאפי' ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי והאי דקתני זקנו מה ת"ל דאתא לאשמועי' דאפי' גילוח בתער לא מיחייב עליה משום פאת זקנם לא יגלחו: אי ס"ד דכי ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי ומצוה קעביד לישתוק קרא מיניה ולא ליכתוב זקנו ואמינא ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי דמיתין לה מדינא:

ומה גבי נזיר דאיסורא קעביד. כי מגלח בתער בתוך ימי נזירות:

אפילו הכי מיחייב. כי ליקטו במלקט וברהיטני כדאמרין לעיל לרבות כל המעבירין:

הכא. דכי מגלח מצוה קעביד כדכתיב ויגלח את כל שערו: **לא כל שכן.** שבכל דבר מותר לגלח ואפילו בתער:

ותו אי ס"ד דכי עביד. מצורע במלקט וברהיטני שפיר דמי וזקנו להתייר תער הוא דאתא אדרבה מדלא כתב ביה תער הוה אמינא דבתער לא מישתרי כלל מדלא כתיב תער במצורע ואמינא לך כר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא כו' ה"נ במצורע ליגלח במלקט וברהיטני וליהוי מקיים וגילח את כל שערו וקא מוקים ללא תעשה דופאת זקנם לא יגלחו בתער דלא אסרה תורה. הקפת הראש אלא בתער שמע מינה דלהכי איצטריך זקנו למישרי תער במצורע ולמימרא דבתער אין במידי אחרינא לא דומיא דהקפת ראש דקאתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה לאו. דהקפה לפי שאינו יכול לקיים את שניהם ור"א אית ליה ג"ש וקסבר מלקט ורהיטני נמי עבדי גילוח והוי נמי גילוח שיש בו השחתה ומשי"ה כי ליקטו במלקט ורהיטני גבי. הקפה חייב וה"נ מפרש במסכת מכות בפרק אלו הן הלוקין:

ור"א מאי טעמא. כלומר הואיל ומוקמית להא דתני לעיל דמצורע יליף מדינא כר"א דבתער אין במידי אחרינא לא מאי טעמא אי מדינא הא איכא למיפרך כדלעיל מה להצד השוה שבהן כו':

יליף מראשו. דכתיב לגבי מצורע וגילח את כל שערו ואת ראשו:

ראשו מה ת"ל. והלא כתיב שערו וראשו בכלל שערו הוא אלא לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו ת"ל וגילח את ראשו בתער כמו שאמרתי לך גבי נזיר ור"א סבר לה כרבי יונתן דאמר לעיל (דף לט): דגבי נזיר לא מיחייב אלא בתער ובמידי אחרינא לא ה"נ האי דאסרי גבי נזיר מישתרי גבי מצורע ומאי דלא מיחייב ליה גבי נזיר כגון מלקט ורהיטני לא שרי במצורע:

וכ"ת תער למה לי וכי תימא למה לי למיכתב במצורע ראשו לילף. מתער לא יעבור על ראשו האמור לגבי נזיר למישרייה במצורע ואפילו בתער:

סד"א הואיל וגבי נזיר כו'. לא לעולם אימא לך דמצורע בתער אין במלקט וברהיטני לא דאי ס"ד דכי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד הוה אמינא דבתער כלל לא משום דלא כתיב ביה תער וכדרי"ל כו' והכא כיון דאפשר לו לקיים את שניהם עביד במלקט ורהיטני לקיים מצות עשה דוגילח את כל שערו וליקיים נמי לא תעשה דלא יעבור תער דלא אסרה תורה הקפת הראש אלא בתער ואימא דבתער כלל לא קמ"ל אלא לאו שמע מינה דאיצטריך ליה ראשו למישרי תער בנזיר מצורע למימרא דבתער אין מלקט ורהיטני לא ומשי"ה אתי עשה דוגילח את כל שערו ודחי לאו דתער לא יעבור על ראשו לפי שאין אתה יכול לקיים את שניהם דמצורע שגילח במלקט ורהיטני לא עשה ולא כלום: ר"א לא מצי לילף במצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מוזקו דהקפה משום דקסבר ר"א גבי הקפה דאפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי ורבנן נמי לא מצו ילפי מצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מראשו דנזיר משום דקסברי גבי נזיר כי גילח במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי כדאמרין לעיל לרבות כל המעבירין:

"ואינו חייב עד שילקטנו בתער..." (מכות כ.).

ומנלו דבתער?

דתנא:

"ופאת זקנם לא יגלחו" (ויקרא כא, ה),

יכול אפילו גילוחו במספרים יהא חייב?

תלמוד לומר: "ולא תשחית" (ויקרא יט, כז),

יכול ליקטו במלקט וברהיטני יהא חייב?

תלמוד לומר: "ופאת זקנם לא יגלחו".

הא כיצד?

איזהו גילוח שיש בו השחתה? הוי אומר זה תער.

ממאי?

דילמא לעולם אפילו ליקטו במלקט, ברהיטני נמי מצוה קעביד,

והא קאתי לאשמועינן דאפילו בתער לא מיחייב עליה.

אמרי: אי סלקא דעתך כי עביד נמי במלקט וברהיטני שפיר דמי,

לישתוק קרא מיניה,

ואנא אמינא: ומה גבי נזיר דאיסורא קא עביד, אפילו הכי מחייב, הכא דמצוה, כל שכן!

מא, א

ותו, אי סלקא דעתך כי עביד במלקט, וברהיטני מצוה קא עביד,

מדלא כתיב "תער",

כריש לקיש, דאמר: כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה,

אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב, ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה.

ורבי אליעזר, מאי טעמא?

יליף מ"ראשו" (ויקרא יד, ט).

דתנא:

"ראשו" - מה תלמוד לומר?

לפי שנאמר גבי נזיר: "תער לא יעבור על ראשו" (במדבר ו, ה),

יכול אף נזיר מצורע בן?

תלמוד לומר: "ראשו".

ממאי? דלמא לעולם אפילו ליקטו במלקט וברהיטני מצוה קעביד.

וכי תימא: תער למה לי?

למימרא: דאפילו בתער.

סלקא דעתך אמינא: הואיל וגבי נזיר כי עביד בתער, מיחייב,

גבי מצורע נמי ליחייב,

קא משמע לן: דלא!

אי סלקא דעתך כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד מדלא כתב 'תער', כריש לקיש.

ורבנן האי "ראשו" - מאי דרשי ביה?

מיבעי להו: למידחי לאו דהקפה.

דתנא:

"לא תקיפו פאת ראשכם" (ויקרא יט, כז),

יכול אף מצורע בן?

תלמוד לומר: "ראשו".

רס"י

להכי כתב רחמנא ראשו. לאשמועינן דאפילו הקפת כל הראש שמה הקפה: **ואי כתב רחמנא ראשו ולא כתב זקנו ה"א.** דהאי דכתיב ראשו תרתי משמע דאתי עשה דמצורע דכתיב וגילח את כל שערו ודחי לא תעשה דלא תקיפו את פאת ראשכם ומשמע נמי מדכתיב לא תקיפו פאת ראשכם דהקפת כל הראש שמה הקפה אבל עדיין לא מצינו דבתער הוי להכי כתב רחמנא זקנו למילף ליה מפאת זקנם לא יגלחו דכתיב ביה השחתה [וגילוח] דהיינו תער: **ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה.** ואי קשיא ר"א נמי זקנו מאי דריש ביה יש להשיב דאע"ג דדריש ר"א ראשו וגמר [גזירה שוה] מנזיר לומר דעשה דחי את לא תעשה זקנו נמי איצטריך למיגמר מכהנים דאי מנזיר לחודיה ה"א בדין הוא שדוחה את לא תעשה דנזיר שכן ישנו בשאלה אבל לאו דכהנים לא הילכך איצטריך נמי [זקנו] לאגמורי גבי כהנים ומסתברא דהכי הוא דגרסינן לקמן ור"א דאתי עשה ודחי לא תעשה מנא ליה ונא מנזיר יליף אלא ודאי מנזיר לא ילפינן דאיכא למיפרך מה לנזיר כו' ומה לכהנים כו' כדמפרש לקמן בפרק שני נזירים (דף נח:): מן המורה: **ור"א דאתי עשה ודחי לא תעשה מנליה.** בשלמא לרבנן דילפי מצורע מזקנו דבהשחתת זקן אתא ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה ללאו דהשחתת זקן אלא לר"א מנא ליה אי מהשחתת זקן כרבנן כיון דלר"א לא אתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ולידחי לגמרי את לא תעשה דהשחתת זקן דלדידיה בתער הוא דמישטרי מצורע אבל לא במלקט ורהיטני לא אתיא ליה עשה בהדיא ודחי ליה לכוליה לא תעשה אלא לפלגא דבתער מישטרי אבל לא במלקט ורהיטני ואי מראשו דמצורע דדחי ליה ראשו דבנזיר איכא למיפרך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ואי מזקנו דכהן מצורע דמוותר בתער איכא למיפרך נמי דמכהן לא ילפינן שכן לאו שאינו שוה בכל וכדאמר לקמן בפרק שני נזירין (דף נח:): נפקא ליה מדתניא כו': **הא גדילים תעשה לך.** וקא דחי לאו דלא תלבש שעטנו:

למה לי למכתב: **"ראשו"**? ותיפוק ליה מ**"זקנו"** (ויקרא יד, ט). דתניא: **"זקנו"** (ויקרא יד, ט) **מה תלמוד לומר?** **לפי שנאמר: "ופאת זקנם לא יגלחו"** (ויקרא כא, ה), **יכול אף מצורע בן? תלמוד לומר: "זקנו".** למה לי למכתב **"ראשו"**, ולמה לי למכתב **"זקנו"**!

צ"ק, דאי כתב רחמנא **"זקנו"** ולא כתב **"ראשו"**, הוה אמינא: הקפת כל הראש - לא שמה הקפה. להכי כתב רחמנא: **"ראשו"**. **מא, ב, ואי כתב "ראשו" ולא כתב "זקנו", הוה אמינא: משמע תרתי: דאתי עשה ודחי את לא תעשה, ומשמע דהקפת כל הראש שמה הקפה. ואפתי בתער מנלן? להכי כתב רחמנא: "זקנו".**

ורבי אליעזר, דאתי עשה ודחי את לא תעשה מנליה? יליף מגדילים.

דתניא: **"לא תלבש שעטנו"**⁸³ (דברים כב, יא-יב), **מא, א, הא גדילים תעשה לך** (דברים כב, יב) **מהם".**

⁸³ לא תלבש שעטנו צמר ופשתים וחדו: (ס) יב גדילים תעשה לך על ארבע מנפות כסויתך אשר תכסה בה

18. מב, א

רש"י

אָמַר מֶרֶד:

"וְכוּלָם, שְׁגִילְחוּ שְׁלֹא בְתַעַר, אוֹ שְׁשִׁירוּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת - לֹא עָשׂוּ וְלֹא כָלוּם" (נגעים יד, ד).

אָמַר רַב אַחָא בְרִיה דְרַב אִיקָא:
זֹאת אוֹמְרָת: 'רוּבוֹ כְּכוּלוֹ' מְדַאֲרִייתָא.

ממאי?

מְדַגְלֵי רַחֲמֵנָא גְבִי נְזִיר: "בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחְנוּ"⁸⁴ (במדבר ו, ט) - הֵכָא הוּא עַד דְּאִיקָא כּוּלוֹ.
הָא בְּעֻלְמָא - רוּבוֹ כְּכוּלוֹ.

מִתְקִיף לָהּ רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא:
הֵאִי בְנִזִיר טְמֵא קְתִיב!

מְחַכּוּ עֲלָהּ בְּמַעְרְבָא,

מְכַדֵּי נְזִיר טְמֵא בְּתַעַר מְנַלְן? מְנִזִיר טְהוֹר יִלִּיף,
לִיתֵי נְזִיר טְהוֹר וְלִילֵף מְנִזִיר טְמֵא: מַה טְמֵא כִּי שְׂיִיר שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְלֹא כָלוּם עֲבַד,
הֵכָא נְמִי כִּי שְׂיִיר שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְלֹא כָלוּם - עֲבַד.

אמר רב אחא בריה דרב איקא.
מדקתני או ששיירו שתי שערות
לא עשה כלום זאת אומרת
דרובו חשוב ככולו מדאורייתא
דמדכתב הכא וגילח את ראשו
ביום השביעי ולא מיצטרך ליה
למיכתב ביום השביעי יגלחנו
לומר דלא חשיב גילוח עד
דאיכא כולו שיער מגולח מכלל
מדאיצטרך ליה קרא
לאשמועינן דליגלח כולו דאי
לאו האי קרא הוה אמינא
דברובו סגי ליה דרובו ככולו
דאורייתא:

האי ביום השביעי יגלחנו בנזיר
טמא הוא דכתיב אבל בנזיר
טהור לא כתיב אלא וגילח את
שער ראש נזרו דלא משמע ליה
הכי:

מחכו עלה במערבא. אהא
אתקפתא דר' יוסי בר' חנינא:
דמכדי נזיר טמא דבתער מנלן
מנזיר טהור יליף. מדכתיב ביה
תער אי לרבי כדאית ליה ולת"ק
כדאית ליה וכדלעיל וה"ה נמי
דליתי נזיר טהור מנזיר טמא
מה נזיר טמא כו' והכא הוא
דגלי רחמנא כולו הא בעלמא
רובו ככולו וכדרב אחא בריה
דרב איקא וא"ת ליגמר מיניה
הא לא אפשר משום דהוה להו
נזיר ומצורע שני כתובין כאחד:

⁸⁴ וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעָה פְתָאָם וְטֵמֵא רֹאשׁ נְזִירוֹ וְגִלַח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טְהוּרָתוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחְנוּ

19. מב, א

רש"י

וצמח ראשו וחזר וגילחן. נמי לאותן ב' שערות: מהו. מי אמרינן כיון דמעיקרא כי שייך אותן שתי שערות לא עשה ולא כלום השתא נמי כיון דהדר וצמח לא עשה ולא כלום דכמאן דמגלח שתי שערות מעיקרן דמי ומעכבי או דלמא כיון דהשתא קא מיגלח להו להאי דהדר צמח לא חיישינן ולא מעכבי: גילח שיערה קמיעביא ליה לרבא פשיטא דכיון דגילח את כל ראשו לבר מהנדך ב' שערות דכי הדר גילח אחת מהן ונשרה חבירתה שפיר דקאזיל ומיגלח כי אורחיה כמאן דאזיל ומגלח שיערו ולהחיא דנשרה מאי הוה ליה למיעבד:

אלא אימא נשרה אחת וגילח אחת קמבעיא ליה. מי אמרינן כיון דכל שיערו גילח חוץ משער אחת שפיר דמי דהא לא שייך שתי שערות בלא גילוח או דלמא כיון דמעיקרא שייך לו שתי שערות לאו כלום עבד וכי חזר וגילח אחת לאחר נשירתה דחבירתה נמי לאו כלום עבד דכיון דלא הוי השתא בראשו אלא שיערה אחת לא איקרי גילוח וכנשרו שניהם דמי דכי היכי דאם גילח ושייך שיערה אחת שפיר גילח דשייערה כנטולה דמי הכי נמי כי נשרה אחת משעת נשירתה הויא חבירתה כנטולה וכי חזר וגילחה לאו כלום עבד דכנטולה דמיא: א"ל. אי אמרת גילוח אין כאן דדמי ליה כמי שיש שיער בכאן: [הכי] קאמינא [אף על פי] ששיער אין כאן מצות גילוח אין כאן. ומיהו בדיעבד שפיר דמי:

בְּעֵי אֲבִי:

נזיר שגילח שתי שערות, צמח ראשו וחזר וגילחן, מהו? מי מעכבי, או לא?

בְּעֵי רַבָּא:

נזיר שגילח והניח שתי שערות, וגילח אחת ונשרה אחת, מהו?

אמר ליה רב אהא מדיפתה לרבינא:

גילח שיערה שיערה קא מיבעי ליה לרבא?

אלא אימא: נשרה אחת וגילח אחת, מהו?

אמר ליה:

גילוח אין כאן,

שיער אין כאן.

אי שיער אין כאן, גילוח יש כאן!

הכי קאמר: אף על פי ששיער אין כאן,

מצות גילוח אין כאן.

20. מב, א

כ"י

מתני'

נזיר חופף ומפספס. חופף כמו
 חופף עליו כל היום (דברים לג)
 לשון מגרד ובלעז פרי"ר
 {פרי"ר: לשפסף} :
 מפספס. שמפריד שערותיו זו
 מזו אבל לא במסרק:

גמ'

אתאן. לר"י דאמר דבר שאין
 מתכוין. אסור :
 להשיר נימין המדולדלים : מן
 הראש אבל עדיין לא נעקרו
 לגמרי וכיון דמתכוין להשיר כי
 סורק במסרק הוה ליה דבר
 שמתכוין ואסור :

משנה

נזיר - חופף ומפספס,
 אָבֵל לֹא סוֹרֵק.

גמרא

"חופף ומפספס" - מני?

רבי שמעון היא,
 דאמר: דבר שאין מתכוין מותר.
 "אָבֵל לֹא סוֹרֵק" - אתאן לרבנן.
 רישא רבי שמעון וסיפא רבנן?!

אמר רבה:

כולה, רבי שמעון היא,
 כל הסורק להסיר נימין מדולדלות מתכוין.

21. מב, א

רש"י

אי אמרת מפני המשרת תנן
כלל כלל לא. דמשמע לא יחוף
בשום אדמה גזירה שאינה
משרת מפני המשרת:

משנה

רבי ישמעאל אומר:

לא יחוף באדמה, מפני שמשרת את השער.

גמרא

איבעיא להו:

"מפני שהיא משרת את השער" תנן?

או דלמא: "מפני המשרת" תנן?

למאי נפקא מינה?

כגון דאיכא אדמה דלא מתרא,

אי אמרת: "מפני שהיא משרת" תנן, היכא דידיעין דלא מתרא - שפיר.

אלא אי אמרת: "מפני המשרת" - כלל כלל לא.

תיקו.

22. מב, א - מג, א

ר"י

מְשֻׁנָּה

נְזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֵה יַיִן כָּל הַיּוֹם - אֵינּוּ חַיִּיב אֶלָּא אַחַת.
 אָמְרוּ לוֹ: "אֵל תִּשְׁתֶּה", "אֵל תִּשְׁתֶּה", וְהוּא שׁוֹתֵה - חַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.
 הִיָּה מְגַלַּח כָּל הַיּוֹם - אֵינּוּ חַיִּיב אֶלָּא אַחַת.
 אָמְרוּ לוֹ: "אֵל תְּגַלַּח", "אֵל תְּגַלַּח", וְהוּא מְגַלַּח - חַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.
 הִיָּה מְטַמֵּא לְמַתִּים כָּל הַיּוֹם - אֵינּוּ חַיִּיב אֶלָּא אַחַת.
 אָמְרוּ לוֹ: "אֵל תִּטְמָא", "אֵל תִּטְמָא", וְהוּא מְטַמֵּא - חַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

מב, גמרא

איתמר:

אמר רבה אמר רב הונא:
 מקרא מלא דבר הכתוב "לא יטמא"⁸⁵ (במדבר ו, ז),
 כשהוא אומר: "לא יבא"⁸⁶ (במדבר ו, ו) - להזהירו על הטומאה, להזהירו על הביאה.
 אבל טומאה וטומאה - לא.

ורב יוסף אמר: האלהים!

אמר רב הונא: אפילו טומאה וטומאה.
 דאמר רב הונא: נזיר שהיה עומד בבית הקברות, והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו - חייב.
 אמאי? הא מיטמא וקאים!
 אלא לאו שמע מינה: אמר רב הונא אפילו טומאה וטומאה.

איתביה אביי:

"בהן שהיה לו מת מונח על כתיפו, והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו,
 יכול יהא חייב?"

תלמוד לומר: "ולא יחלל"⁸⁷ (ויקרא כא, יב) -

במי שאינו מחולל, יצא זה שהיה מחולל ועומד.

אמר ליה:

ותיקשי לך מתניתין, דתנן:

"היה מיטמא למתים כל היום - אינו חייב אלא אחת.

אמרו לו: "אל תטמא" "אל תטמא" - חייב על כל אחת ואחת."

ואמאי? הא מיטמא וקאים!

אלא קשיא אהרדי!

לא קשיא:

כאן - בחיבורין,

כאן - שלא בחיבורין.

וטומאה בחיבורין, דאורייתא?!

הא אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי:

לא אמרו טומאה בחיבורין אלא לתרומה וקדשים,

אבל לנזיר, ועושה פסח - לא.

ואי אמרת דאורייתא: מאי שנא?

כאן - בחיבורי אדם באדם.

כאן - בחיבורי אדם במת.

"אבל טומאה וטומאה - לא."

דהא מיטמא וקאים.

וטומאה וביאה נמי הא מיטמא וקאי!

מקרא מלא דבר הכתוב בניזיר לא
 יטמא להם במותם להזהירו על .
 הטומאה וכשחזר ואמר כל ימי הזיר
 לה על כל נפשות מת לא יבא חזר
 והזהירו על ביאת אהל שבו מת לומר
 לך שאם ניטמא במת וחזר ונכנס
 באהל שיש בו מת חייב שתיים אבל
 טומאה וטומאה. אבל אם נטמא במת
 וחזר ונגע במת אחר בעוד שהוא נוגע
 במת ראשון אע"פ שהתרו בו אינו
 חייב אלא אחת דהא מיטמא וקאי:
 דאמר רב הונא נזיר שהיה עומד בבית
 הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר
 כלומר או מתו או מת אחר והאי
 דקאמר מתו לאו דוקא שהוא אינו
 מותר ליטמא בשום קרוב שלו לא
 באביו ולא באמו: חייב. מלקות אף
 על טומאות שניהן: איתביה אביי
 כהן שהיה לו מת מונח על כתיפו כו'
 יכול יהא חייב ת"ל ומן המקדש לא
 יצא ולא יחלל. וה"ה לכהן הדיוט
 ונזיר נמי:

שאינו מחולל. שעדיין לא נטמא בו
 דיבר הכתוב לא יטמא ואם נטמא
 לוקה יצא זה שנוגע במת אחר שכבר
 הוא מחולל באותו מת שמונח על
 כתיפו וש"מ דאילו בטומאה וטומאה
 אינו חייב וקשיא לרב יוסף דאחד
 נזיר ואחד כהן הדיוט ואחד כהן גדול
 כולן הוקשו לענין טומאה שלא
 ליטמא במת:

א"ל ותיקשי לך מתניתין. אברייא
 דהא תנן דאפילו בטומאה וטומאה
 חייב על כל אחת ואחת:

שלא בחיבורין. דנגע במת זה והלך
 ונטמא במת אחר ודכוותה נמי
 במתני' דמיחייב על כל אחת ואחת
 כגון שנטמא בזה והלך ונגע במת אחר
 וכי תניא הכא דאינו חייב אלא אחת
 בטומאת חיבורין שבעוד שמונח לו
 מת על כתיפו נגע במת אחר וכדנתי
 לה בהדיא דהכא הוא דאינו חייב
 אלא אחת דכטומאה אחת דמי הואיל
 ולא נסתלק מטומאה ראשונה:

וטומאת חיבורין. מי הויא לה
 דאורייתא כדא טומאה משום דהוי
 מחובר עדיין במת ראשון קאמרת לה
 דכי הדר נגע במת זה הויא לה לכולה
 חדא טומאה מדאורייתא. והא אמר
 רב יצחק. בר יוסף לא אמרו טומאה
 בחיבורין. אם אדם נוגע ידו במת
 ואוחז בו וידו אחרת נתונה ביד חברו
 לא אמרת שיהא גם אותו חברו כמי
 שהוא מחובר ונוגע בטומאה זו אלא
 לענין קדשים ותרומה שאינו יכול
 לאכול בהן עד שבעה אבל לענין נזיר
 לסתור נזירותו ולהביא קרבן על
 הטומאה ולעושה פסח שלא לעשותו
 בשביל שהוא טמא לא אמרינן שתהא
 טומאה בחיבורין:

ואי אמרת דמדאורייתא. הוי חשוב
 טומאת חיבורין כטומאה אריכתא:
 מאי שנא. נזיר ועושה פסח מקדשים
 ותרומה:

ה"ג כאן בחיבורי אדם באדם כאן
 בחיבורי אדם במת. כלומר מי דמי
 ההוא בחיבורי אדם באדם שזה נוגע
 במת והוא בחיבורי ומשי"ה לא חשיבא
 ליה טומאת חיבורין לענין נזיר ועושה
 פסח אבל הכא טומאת חיבורי [אדם]
 במת הויא ומשום הכי הויא לה
 טומאת חיבורי חשיבא כדא ואינו
 חייב אלא אחת דהא מיטמא וקאי
 ואמר מר שמי שאינו מחולל יצא זה
 שהוא מחולל והוקשו נזיר וכהנים
 כאחת לענין הפרשת טומאה:

⁸⁵ לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא יטמא להם במתים מי נזיר אלהיו על ראשו

⁸⁶ כל ימי הזיר לה על נפש מת לא יבא

⁸⁷ ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו מי נזיר שמן משחת אלהיו עליו אני'

רס"י

טומאה וביאה נמי הא מיטמא ליה. קודם שנאהל באהל ואמאי מיחייב ואי נמי מכיון דנכנס באהל שהמת שם הוה ליה טמא וכי הדר נגע אמאי חייב:

כאן בבית כאן בשדה. כי אמרינן אן דחייב על הביאה ועל הטומאה כגון דנכנס בבית שהמת לתוכו דטומאה וביאה בהדי הדדי אתיין ואידך דאמרן יצא זה שמחולל ועומד כגון שנגע במת שבשדה והדר נכנס באהל שמת תחתיו דפטור לפי שכבר הוא מחולל ועומד:

בבית. אמאי חייב שתיים הא לא אתיין בהדדי דכיון דעייל ידיה דאורחיה דאיניש בהכי איטמי ליה דכמאן דנגע בטומאת המת שבפנים דמי וביאה לא הוי עד דעייל כוליה גופיה:

אלא אמר ר"א צירף ידו. כל היכא דהושיט ידו ליכנס תחלה:

משום טומאה איכא משום ביאה ליכא. ולא הוי כמאן דאתיין טומאה וביאה בהדי הדדי ואינו חייב אלא אחת שהרי כבר מחולל ועומד הוא אלא הכא במאי עסקינן דצירף גופו כלומר שהכניס כל גופו כאחד דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין:

צירף גופו. לאו דוקא אלא אידי דאמר צירף ידו קאמר צירף גופו:

והא לא אפשר דלא עייל חוטמו ברישא. משום דבולט מן הפרצוף דאורחיה דאיניש לכי עייל בביתיה דשוחה ראשו ברישא ונחית ליה טומאה ולא הויה [ביאה] עד דעייל ליה כוליה וכי עייל כוליה גופיה הא מיטמי וקאי:

אלא אמר רבא הכניס ידו כו' אלא היכי משכחת לה כגון. דהכניס גופו שנכנס כשהוא זקוף דאתיין להו טומאה וביאה בהדדי וחייב שתיים: ואכתי לא אפשר דלא עייל אצבעתא דכרעיה כו':

כגון שנכנס. לבית שבתוכה טומאת מת בשידה תיבה ומגדל:

אמר רבי יוחנן:

כאן - בבית,

כאן בשדה.

מגא בבית נמי, כיון דאעיל ידיה איסתאב, כי עייל כולי, האי טמא הוא!

אלא, אמר רבי אלעזר:

צירף ידו משום טומאה איכא,

משום ביאה ליכא,

וצירף גופו - טומאה וביאה בהדי הדדי קאתו.

הא אי אפשר דלא עייל חוטמו ברישא ונחית ליה טומאה!

אלא אמר רבא:

הכניס ידו, משום טומאה - איכא, משום ביאה - ליכא.

הכניס גופו - טומאה וביאה בהדי הדדי קא אתיין.

והא אי אפשר דלא עייל אצבעתא דכרעיה ברישא ונחת להו טומאה!

אלא אמר רב פפא:

כגון שנכנס בשידה, תיבה ומגדל,

ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה - טומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין.

מור בר רב אשי אמר:

כגון דעייל כשהוא גוסס, ונפק נשמתיה אדיתייב - דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין.

23. **מג א**

רפ"י

ת"ר לא יטמא בעל בעמיו להחלו עד שעה שימות. מותר לעסוק בו ואינו עובר עליו משום לא יחלל עד שעה שימות והאי קרא קאי בכהן והוא הדין לנזיר:

רבי אומר לא יטמא להם במותם עד שימות. והאי קרא בנזיר קאי והוא הדין בכהן: **משמעות דורשין.** דלמר משמע ליה מהאי קרא דעד שעה שימות אע"ג דעסיק ביה לא הוי מחולל ולמר מהאי קרא דלהחלו:

ור"ל אמר גוסס איכא בינייהו. דלמאן דמשמע ליה מלהחלו אפילו בגוסס קאי בלא יחלל דכיון שהוא גוסס סופו להיות חלל דק"ל (גיטין דף כח.) רוב גוססין למיתה וקאמר דלא יחלל כו' ולמאן דמשמע ליה מבמותם עד שימות אינו עובר בלא יטמא לא כהן ולא נזיר אבל בגוסס לית לן בה:

אבל מיטמא. בין נזיר בין כהן בנגעם ובזיבתם ואינם עוברים במגע הזב לא משום לא יחלל ולא משום לא יטמא:

הא מיבעי ליה להאי סברא. במותם אין מטמאין אבל מטמאין בנגעם ובזיבתם:

ולמאן דדריש ליה להחלו משום גוסס הא אתא. נמי להכי למי שאינו מחולל:

א"כ. דלא נדרוש ליה אלא חד טעמא נימא קרא להחל דמשמע לענין מי שאינו מחולל ומדקאמר להחלו שמע מינה תרתי:

מיתבי אדם. הכי הויא רישא דברייתא בהעור והרוטב: **מגוייד.** חתוך לאיבריו ואפילו הכי אינו מטמא וקשיא לר"ל דמשמע ליה מלהחלו דאפילו לגוסס אסור: לא קשיא לענין טמויי הוא דלא מטמא עד שתצא נפשו ולא כשהוא גוסס אבל לענין אחולי מכיון דהוי גוסס קאי בלאו דלא יחלל:

["מר בר רב אשי אָמר:

כגון דע"ל כשהוא גוסס, ונפק נשמתיה אדיתבי - דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין"].

תנו רבנן:

"**להחלו**"⁸⁸ (ויקרא כא, ד) - **עד שְׁעָה שְׁיָמוּת.**

רבי אומר:

"**במותם**"⁸⁹ (במדבר ו, ז) - **יטמא, עד שְׁיָמוּת.**

מאי בינייהו?

אמר רבי יוחנן:

משמעות דורשין איכא בינייהו.

ריש לקיש אָמר:

גוסס איכא בינייהו.

למאן דאָמר: מ"ל**להחלו**" - אפילו גוסס,

למאן דאָמר: "**במותם**" - עד שְׁיָמוּת - אין, גוסס - לא.

ולמאן דאָמר: מ"ל**להחלו**" - הַכְּתִיב "**במותם**"!

מיבעי ליה לכך רבי.

דַּתְנִיָּא:

"**רבי אומר:**

"**במותם**" - אינו מטמא, אָבֵל מטמא בנגעתם, ובזיבתם".

ולמאן דאָמר: "**במותם**" - הא מיבעי ליה להאי סברא!

אם כן לימא קרא 'במות', מאי "**במותם**"? שְׁמַעְתָּ מִיָּנֵה תִּרְתִּי!

ולמאן דאָמר: "**במותם**" - הַכְּתִיב "**להחלו**"!

"**להחלו**" - להכי הוא דאָתא: במי שאינו מחולל, יצא זה שְׁמַחוּלָל וְעוֹמֵד.

ולמאן דאָמר: מ"ל**להחלו**" - הא מיבעי ליה להאי סברא!

אם כן לימא קרא: 'להחל', מאי "**להחלו**"? שְׁמַעְתָּ מִיָּנֵה תִּרְתִּי.

מִיָּתִיב:

"אָדָם אִינוּ מִטְמָא אֶלָּא עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ.

וְאִפִּילוּ מְגוּיִיד,

וְאִפִּילוּ גוֹסֵס".

ולמאן דאָמר: מ"ל**להחלו**" הא קתני ד"אינו מטמא"!

לענין טמויי - עד דנפקא נפשיה,

לענין אתחולי - הא איתחיל.

⁸⁸ לא יטמא בעל בעמיו להחלו

⁸⁹ לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא יטמא להם במתם מי נזר אלהיו על ראשו

24. מג, ב - מד, א

ר"י

אמר רב חסדא נקטע ראשו של אביו. אע"פ שהראש בצד הגוף הואיל וכבר נקטע אינו מיטמא דאמר קרא לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשאריו הקרוב אליו לאמו ולאביו בזמן שהוא שלם שלא נתפרדו אבריו זה מזה ולא בזמן שהוא חסר כגון זה שנקטע ראשו:

בפקתא. בבקעה:

דערבות. שגנבים ולסטיין מצוין שם: ופסקו גנבי לרישיה ה"נ דלא יטמא. בשביל שהוא חסר:

א"ל. ממת מצוה קא מייתית לי שאני התם כיון דלית בהדיה אלא הוא לחודיה קאי גביה כמת מצוה דמי:

והשתא י"ל באחרוני מיטמא. כדאמרינן לקמן לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא למת מצוה אביו לא כל שכן:

והא אית ליה ברא. ואילו הוה קורא ליה אב הא עני ליה איהו ולא הוי ליה מת מצוה:

מיתבי ולאחותו הבתולה וגו' לה יטמא. כשהיא שלימה:

ואינו מיטמא לאבריה. שאם נפרד ממנה אבר בין בחייה בין במותה אינו מיטמא לה לפי שאין אדם מיטמא לא לה ולא על אי משאר קרובין על אבר מן החי לפי שאינו יכול להחזירו לכמות הוא מתחילה וה"ה נמי לאבר מן המת שאין בין אבר מן המת לאבר מן החי אלא בשר הפרש: אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה ה"ג מאי מחזיר הוא על עצם כשעורה דאילו מחסר פורתא. כלומר דבשעה שנגע בה ברישא הוה חסר להך עצם פורתא כשעורה ואפ"ה היה מותר ליטמא לה וה"ה לאביו אע"ג דהוא חסר ואינו שלם וקשיא לרב חסדא דהא סתמא לדברי הכל היא:

לא ההיא ר' יהודה היא. דסתם סיפרא רבי יהודה היא ושמעין ליה לרבי יהודה דאמר נמי [בכהאי גוונא]: דתניא וה"ג ר' יהודה אומר לה יטמא ואינו מיטמא לאבריה לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה מאביו אבל הוא חוזר על עצם כשעורה מאביו. כלומר לאיבריו הוא דאינו מיטמא בין בחייו בין במותו לפי שאין אדם מיטמא תחילה על עצם כשעורה מאביו לפי שלא התירה תורה ליטמא אלא בדבר שעיקר הגוף בו אבל מיטמא הוא לעיקר הגוף לכתחלה ואם נחסר הוא הולך ובודק אחריו ואפילו על עצם כשעורה ואנא אמינא לה כרבנן דפליגי עליה דר' יהודה דאמרי כיון שנחסר במקצת שוב אינו מותר ליטמא בו וספרים שכתוב בהן לפי שאינו מיטמא לאבר מן החי של אביו אבל מיטמא לאבר מן המת של אביו שבשתא היא מדתני רב כהנא בסמוך אף כל שכל גופו תלוי בו כגון רוב בנינו ורוב מנינו הוא דמיטמא אבל לא לאבר אחד ומוקימנא לה לההיא נמי כרבי יהודה ועוד לא אשכחן לה דנישנית משנה זו בשם ר' יהודה הכי דהא לא קתני לה הכי אלא כדגרסינן לה אגן לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה כו':

והתני רב כהנא בר"א. כלומר בברייתא דר' אליעזר בן יעקב:

כזית נצל. נצל ליחה היוצא מן המת שפורש ממנו ואין נצל אלא לשון הפרשה כמו שמתרגמינן ויצל אליהם (בראשית לא) ואפרש י"י מפי רבי אליקים מפרש לקמן בשר המת שקרש בפי כ"ג וזויר (דף נ.). והתני רב כהנא בברייתא דר"א בן יעקב לה מיטמא בגופה שלם ולא לאחד מאבריה פרט לכזית מן המת כו' שאינו מיטמא לה:

יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת כו'. הואיל ואתה אומר כן שאינו מיטמא לאברים:

כשהוא אומר. אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת דבשדרה ורוב בנייה כגון שתי שוקיים ירך אחת וברוב מניינה כגון קכ"ה איברים הימנה שיכול ליטמא.

יכול. באחותו שהוא מותר אבל לא בשל אחרים לא בשדרה ולא בגולגולת על שאר הרובים:

מג, ב אמר רב חסדא אמר רב: נקטע ראשו של אביו - אינו מטמא לו.

מאי טעמא?

אמר קרא: "לאביו"⁹⁰ (ויקרא כא, א-ב) - בזמן שהוא שלם, ולא בזמן שהוא חסר.

אמר ליה רב המנונא:

אלא מעתה, קאזיל בפקתא דערבות, ופסקוה גנבי לרישיה, הכי נמי דלא ליטמא ליה!?

אמר ליה:

מת מצוה קאמרת?

השתא יש לומר באחרוני מיתבי,

באביו - לא כל שכן!

והאי מת מצוה הוא!?

והתניא:

"איזהו מת מצוה?

כל שאין לו קוברין.

קורא ואחרים עונין אותו - אין זה מת מצוה."

והא אית ליה ברא!

כיון דקאזיל באורחא, כמי שאין לו קוברים דמי.

מיתבי:

"לה יטמא"⁹¹ (ויקרא כא, ג),

"לה" - הוא מטמא, ואינו מטמא לאיבריה,

לפי שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו.

אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה."

מאי "מחזיר הוא על עצם כשעורה"?

לאו למימרא דאי מיחסר פורתא!

לא, ההיא רבי יהודה היא.

דתניא:

"דבי יהודה אומר: "לה" (ויקרא כא, ג) - מיטמא, ואינו מיטמא לאבריה,

שאינו מיטמא על אבר מן החי של אביו,

אבל מיטמא הוא לאבר מן המת של אביו."

והתניא:

"רב כהנא ברבי אליעזר בן יעקב: "לה"⁹² (ויקרא כא, ג) - מיטמא,

ואינו מיטמא לאברים,

פרט לכזית מן המת, וכזית נצל, ומלא תרוד רקב.

יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת, לרוב בניינה ולרוב מניינה?

כתיב: "ואמרת אליהם"⁹³ (ויקרא כא, א) - הוסיף לך הפתוב טומאה אחרת.

יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת,

ולרוב בניינה ולרוב מניינה של אחרים?

אמרת: מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו,

ומיטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינה ולרוב מניינה -

⁹⁰ א ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו.

⁹¹ ב מי אם לשאריו הקרוב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו.

⁹² ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא

⁹³ ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא

⁹⁴ ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו

אָף כָּל שְׁגוּפוֹ תְּלוּי בּוֹ, מֵיִטְמָא לְשִׁדְרָה וְלַגּוֹלְגוּלְתָּ וְלַרּוּב בְּנֵינּוּ וְלַרּוּב מְנֵינּוּ!"

הֵהִיא נְמִי רַבִּי יְהוּדָה הִיא.

וְרַב דָּאֵמַר כִּי הָאִי תְּנָא,

דְּתַנִּיא:

"מַעֲשֵׂה שְׁמֵת אָבִיו שֶׁל רַבִּי יִצְחָק בְּגִינְזָק,

וּבָאוּ וְהוֹדִיעוּהוּ לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים,

וּבָא וְשָׁאל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן אֱלִישֶׁעַ וְאַרְבַּעַה זְקָנִים [שְׁעֵמוֹ],

וְאָמְרוּ: "לְאָבִיו" (ויקרא כא, ב) - בְּזִמְנוֹ שֶׁהוּא שָׁלֵם, וְלֹא בְּזִמְנוֹ שֶׁהוּא חָסֵר."

כ"ז

שְׁגוּפָה תְּלוּי בֵּהּ. בְּשִׁדְרָה וְגוֹלְגוּלְתָּ שֶׁבִּכְךָ עֵיקַר הַגּוֹף תְּלוּי אוֹ בְּזֵה אוֹ בְּזֵה אֶף כֹּל בְּשִׁאֵר קְרוּבִים יִכּוֹל לִיִּטְמָא אוֹ בְּשִׁדְרָה אוֹ בְּגוֹלְגוּלְתָּ אוֹ בְּרַוֵּב בְּנֵינּוּ אוֹ בְּרַוֵּב מְנֵינּוּ וְאֵעִי"פ שֶׁהוּא חָסֵר מִשִּׁאֵר הַגּוֹף וְשִׁי"מ דְּמוּתֵר לִיִּטְמָא לְאָבִיו אֵעִי"פ שֶׁהוּא חָסֵר וְתִיקְשָׁה דְּרַב חֲסֵדָא דֵּהֶאֱיִכָּא ר"א בֶּן יַעֲקֹב דְּקָאֵמַר נְמִי הֲכִי וְשָׁמַע מִיֵּנָה דְּלִכּוּלֵי עֵלְמָא לִית לְהוּ דְּרַב חֲסֵדָא דָּאֵמַר בְּזִמְנוֹ שֶׁהוּא שָׁלֵם וְלֹא בְּזִמְנוֹ שֶׁהוּא חָסֵר:

הָא נְמִי ר"י הִיא. כְּלוּמַר הוּא דָּאֵמַר כְּר"י וְרַב [חֲסֵדָא] דָּאֵמַר כִּי הָאִי תְּנָא: דְּתַנִּיא מַעֲשֵׂה שְׁמֵת אָבִיו שֶׁל רַבִּי יִצְחָק הֲכַהֲנָן בְּגִינְזָק וּבָאוּ וְהוֹדִיעוּהוּ לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים וּבָא וְשָׁאל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן אֱלִישֶׁעַ וְדִי זְקָנִים שְׁעֵמוֹ. מֵהוּ לִיִּטְמָא וְלֵהֲבִיאֻּ בְּקַבְרֵי אֲבוֹתָיו:

וְאָמְרוּ לוֹ לְאָבִיו בְּזִמְנוֹ שֶׁהוּא שָׁלֵם וְלֹא בְּזִמְנוֹ שֶׁהוּא חָסֵר. וְלֵאחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים אִי אֲפֻשֵׁר לוֹ שְׂאִינוּ חָסֵר:

25. מד, א

כ"א

מתני'
וטומאה ותגלחת הותרו.
בתגלחת מצורע ובמת מצוה:
שהטומאה סותרת את הכל.
אפילו בזירות מרובה:
וחייבין עליה קרבן. אשם
ותורין או בני יונה:
ותגלחת אינה סותרת אלא
שלשים יום. ואפילו בזירות
מרובה:

גמ'
ת"ל לאביו ולאמו לא יטמא.
מכדי כתיב על כל נפשות מת
לאביו למה לי אלא להכי הוא
דאתא דלאביו לא יטמא אבל
מיטמא הוא למת מצוה:
ויין יותר מכללו. כגון גבי יין
מצוה שנשבע עליו לשתותו
מק"ו ומה טומאה כו':
לאסור יין מצוה. שנשבע עליו
כ"ן רשות וכד"ש בפ"ק
דמסכתין (דף ג:) והאי דמותר
בקידושא ואבדלתא דלא חשיב
ליה הותר מכללו משום דלא חל
עליו מעולם נזירות משום
דנשבע ועומד מהר סיני הוא
ומותר מכללו לא קחשיב ליה
אלא היכא דחייל ואח"כ
מישתרי בהו:
ומה טומאה שלא עשה מטמא
כמיטמא. שהמטמא את הנזיר
אינו עובר עליו וכדמוכח
בסמוך:
תגלחת שעשה בה מגלח
כמתגלח. שהמגלח את הנזיר
עובר בלאו כדלקמן תער לא
יעבור על ראשו קרי ביה לא
יעביר ליה אחר:
אמר קרא וטמא ראש נזרו
למטמא ראש נזרו. מדלא כתיב
וטמא לו ראש נזרו:

משנה

שְׁלֵשָׁה מִיָּנִין אֲסוּרִין בְּנִזְיָר:
הַטּוּמְאָה,
וְהַתְּגַלְחָת,
וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן.

חומר בטומאה ובתגלחת מביוצא מן הגפן:
"שהטומאה והתגלחת" - סותרין,
"והיוצא מן הגפן" - אינו סותר.

חומר ביוצא מן הגפן מבטומאה ובתגלחת:
"שהיוצא מן הגפן" - לא הותר מכללו,
"וטומאה ותגלחת" - הותרו מכללו, בתגלחת מצוה, ובמת מצוה.

וחומר בטומאה מבתגלחת,
שהטומאה - סותרת את הכל,
וחייבין עליה קרבן,
ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים, ואין חייבין עליה קרבן.

גמרא

וטומאה לא תותר מכללה, קל וחומר מיין:
ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו, טומאה שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה?!
תלמוד לומר: "לאביו ולאמו ... לא יטמא"⁹⁴ (במדבר ו, 1-2) -
לאביו ולאמו - לא יטמא,
אבל מיטמא הוא למת מצוה.

ויין יותר מכללו קל וחומר מטומאה:
מה טומאה שהיא סותרת הותרה מכללה, יין שאינו סותר אינו דין שיתותר מכללו?!

אמר קרא: "מיין ושקר נזיר"⁹⁵ (במדבר ו, ג) - לאסור יין מצוה כ"ן רשות.

ויין יסתור את הכל, קל וחומר מטומאה:
מה טומאה שהותרה מכללה סותרת את הכל, יין שלא הותר מכללו לא כל שכן שיתותר?!

אמר קרא: "הימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו"⁹⁶ (במדבר ו, יב),
וטומאה סותרת ואין היין סותר.

והתגלחת תסתור את הכל, קל וחומר מטומאה:
ומה טומאה שלא עשו בה מטמא כמטמא, סותרת את הכל -
תגלחת שעשו בה מגלח כמתגלח, אינו דין שתסתור את הכל?!

אמר קרא: "הימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו"⁹⁶ (במדבר ו, יב) -
וטומאה סותרת את הכל, ואין תגלחת סותרת את הכל.

וטומאה נעשה בה מטמא כמיטמא, קל וחומר מתגלחת:
ומה תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים, עשה בה מגלח כמתגלח,
וטומאה שהיא סותרת את הכל אינו דין שנעשה בה מטמא כמיטמא?!

אמר קרא: "וטמא ראש נזרו"⁹⁶ (במדבר ו, ט) - למטמא ראש נזרו.

ותגלחת לא נעשה בה מגלח כמתגלח, קל וחומר מטומאה:
ומה טומאה שהיא סותרת את הכל לא עשו בה מטמא כמיטמא.

⁹⁴ ו כל מי הוירד לה על נפש מת לא יבא. ז לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא יטמא להם במתם מי נזר אלהיו על ראשו

⁹⁵ מיין ושקר נזיר חמץ ויין חמץ ושקר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל

⁹⁶ ובי ימות מת עליו בפתע פתאום וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום שהרתו ביום השביעי ויגלחנו

תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים יום לא כל שכן שלא נעשה מגלח כמתגלח!?

רש"י

אמר רחמנא ראשו וזקנו.
דמייתרי כדאמרינן לעיל להתיר
למצורע נזיר לגלח:
בעינן גידול שיער. כדי לקיים
בו מצות גילוח ביום הבאת
קרבתיו וליכא:
מידי הוא טעמא. דתגלחת
דסותר אלא משום דבעינן
דתייהוי ליה גידול שיער ואילו
הכא גבי יין למה ליה למיסתר
הא קאי שער דחזי לגילוח:

אמר קרא: "תעד לא יעבור על ראשו" (במדבר ו, ה),
קרי ביה: לא יעבור הוא, ולא יעבור לאחר.

ותגלחת לא תותר מפללה, קל וחומר מיין:
ומה יין שאינו סותר לא הותר מפללו, תגלחת שסותרת אינו דין שלא תותר מפללה!?

אמר רחמנא: "ראשו"⁹⁷ (ויקרא יד, ט) ואמר רחמנא "זקנו".

ותגלחת לא תסתור כלל, קל וחומר מיין:
ומה יין שלא הותר מפללו אינו סותר, תגלחת שהותרה מפללה אינו דין שלא תסתור!?

בעינן גידול שער, והא ליכא!

ויין יסתור שלשים יום, קל וחומר מתגלחת:
ומה תגלחת שהותרה מפללה סותרת, יין שלא הותר מפללו אינו דין שיסתור!?

מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער, גבי יין הא קאים שער.

⁹⁷ והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו ואת כל שערו יגלח ומבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר

26. מד, ב

ר"י

מד, ב משנה

תגלחת תומאה - כיצד?

היה מזה, בשלישי ובשביעי, ומגלח בשביעי, ומביא קרבנותיו בשמיני.
ואם גילח בשמיני - מביא קרבנותיו בו ביום,

דברי רבי עקיבא.

אמר לו רבי טרפון:

מה בין זה למצורע?

אמר לו: זה טהרתו תלויה בימיו,

מצורע טהרתו תלויה בתגלחתו.

ואינו מביא, קרבן אלא אם כן היה מעורב שמש.

גמרא

קיבלה מיניה?

או לא?

תא שמע:

דתני הלל:

"גילח בשמיני - מביא קרבנותיו בתשיעי".

ואי סלקא דעתך: קיבלה מיניה לייתי קרבנותיו בשמיני!

אמר רבא:

לא קשיא:

הא - דטבל בשביעי,

הא - דלא טבל בשביעי.

מתני'

תגלחת תומאה כיצד היה מזה
בשלישי ובשביעי. ואח"כ היה
טובל שכך חובה על המזה מי
חטאת כדמפרש בהו קרא בזאת
חוקת התורה שלאחר הזאה
טעונון טבילה והיה מגלח בו ביום
דהיינו שביעי כדכתיב ביה וגילח
ראשו ביום טהרתו ביום השביעי
יגלחנו וביום השמיני יביא שתי
תורים: **ואם גילח בשמיני מביא**
קרבנותיו בו ביום. השמיני עצמו:

אמר לו רבי טרפון מה בין זה
למצורע שאף כן. שנינו במצורע
שאף הוא תגלחת שניה בשביעי
כדמפרש ביה קרא (ויקרא יד)
וגילח את כל שערו ורחץ במים
וטהר וישב מחוץ לאהלו שבעת
ימים וביום השביעי יגלח את כל
שערו ומביא קרבנותיו בשמיני
בתי"כ ואם גילח בשמיני מביא
קרבנותיו בשמיני:

אמר לו. אין ביניהן כלום לענין
הבאת קרבן:

אלא שזה. הנזיר טהרתו תלויה
בימיו בשביעי כיון שהוזה וטבל
הוי טהור כדכתיב וגילח ראשו
ביום טהרתו דמשמע שכבר הוא
טהור ועומד כשהוא מגלח ואפילו
אם אינו מגלח בו ביום:

ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו.
שאם טבל קודם שמגלח עדיין
אינו טהור עד שמגלח דכתיב והיה
ביום השביעי יגלח את כל שערו
והדר ורחץ את בשרו במים וטהר:
ונזיר אינו מביא קרבנותיו אלא
א"כ היה מעורב שמש שטובל
בשביעי ומביא קרבנותיו בשמיני
וכן אם לא טבל בשביעי עד
לשמיני אינו יכול להביא קרבנותיו
בו ביום עד התשיעי אבל מצורע
המגלח וטובל ביום שמיני שלו
יכול להביא קרבנותיו בו ביום
ואינו צריך הערב שמש לפי שהוא
טהור ועומד משעת טבילה
ראשונה שטבל בתגלחת הראשונה
דהא כתיב ביה וטהר:

גמ'

קיבלה מיניה. רבי טרפון שאם
גילח נזיר בשמיני שיכול להביא
קרבנותיו בו ביום ואינו צריך
הערב שמש [שמיני עצמו] ואינו
צריך להמתין עד התשיעי:

ת"ש דתני הלל גילח נזיר בשמיני
מביא קרבנותיו בתשיעי. וש"מ
לא קיבלה מיניה:

אמר רבא. לעולם קיבלה והא
דאמרת אם איתא דקיבלה מיניה
לייתי בשמיני לא קשיא דכי אמרי
אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו
בשמיני:

דטבל בשביעי. שהיה לו הערב
שמש והא דתני הלל מביא
קרבנותיו בתשיעי כגון דלא טבל
בשביעי עד שמיני ור"ע לטעמיה
דאמר נזיר אינו מביא קרבנותיו
אלא במעורב שמש: ואיכא
דמפרשי אליבא דר"ע במתני
דמצורע שגילח בשמיני אינו מביא
קרבנותיו עד בתשיעי לפי שאינו
מביא אלא במעורב שמש בתשיעי
ושבשתא היא דבהדיא קתני לה
בתי"כ דאם גילח בשמיני מביא
קרבנותיו בשמיני והכי נמי א"ל
רבי טרפון להתם מה בין זה
לנזיר:

28. מה, א-ב

רס"י

מתני'

שהחטאת קודמ' בכל מקום.
כדכתיב (ויקרא ה) והקריב את
אשר לחטאת ראשונה וקיימא
לן (זבחים דף צ: דאפילו חטאת
העוף קודמת אף לעולת בהמה
הואיל ובשאר מקומות מצינו
שהיא קודמת אף כאן בניזיר
תהא קודמת כדי שיהא ניזיר
מגלח עליה:

ולא פירש. איזה מהן לחטאת:
הראויה לחטאת. כגון כבשה
נקבה בת שנתה:
הראויה לעולה. כבש זכר בן
שנתו:
והראויה לשלמים. איל בן שתי
שנים:

גמ'

ת"ר וגלח הניזיר פתח אהל
מועד בשלמים הכתוב מדבר. על
השלמים הוא אומר שיהא מגלח
שהרי נאמר כאן פתח אהל מועד
ולא מצינו שאר קדשים טעונין
פתח אהל מועד אלא לשלמים
בלבד בשביל שהן דורון וכדבר
יהודה אמר שמואל ושחטו פתח
אהל מועד בזמן שהוא פתוח
ולא בזמן שהוא נעול מכאן
לשלמים ששחטו קודם פתיחת
דלתות ההיכל שפסולין (ערובין
דף ב.):

או אינו אלא פתח אהל מועד.
בפתח ההיכל יהא מגלח ולא
במקום אחר:

אמרת אם כן. שלא יהא מגלח
אלא בפתח ההיכל זהו דרך
בזיון ואי אתה רשאי:

רבי יאשיה אומר אינו צריך.
לומר מכאן שאסור דרך בזיון
דמדוכתא אחריתי נפקא
כדכתיב לא תעלה במעלות על
מזבחי אלא דרך כבש שלא
לגלות בשר ערוה עליו ק"ו שלא
ינהוג בו דרך בזיון:

ר' יצחק אומר אינו צריך. לומר
דמשום שהוא בזיון לא יגלח
אפתח היכל שאפי' לא יהא בו
בזיון אינו יכול לגלח אלא
מבחוץ דכתיב ולקח את שער
ראש נזרו וגו':

יצא זה. שאם יהא מגלח על
פתח היכל שמחוטר לקיחה
והבאה לעזרה ונתינה תחת
הדוד הלכך אינו יכול לגלח אלא
בצד הדוד של שלמים והאי
דכתיב וגלח הניזיר פתח אהל
מועד בשלמים הכתוב מדבר:
אבא חנן אומר. לכך נאמר בו
פתח שאינו יכול לגלח כל זמן
שאין פתח אהל מועד פתוח:
ניזיר ולא נזירה. שהאשה לא
מגלחת בעזרה אלא במדינה:

כדי שלא יתגרו בה פרחי
כהונה:

סוטה אינה כוחלת ופוקסת.
דהא לנוולה קא בעי וכיון
דמנוולה לא אתו לאיגרוויי בה:

משנה

התלחת הטהרה - כיצד?

היה מביא שלש בהמות: חטאת, עולה, ושלמים.

ושוחט את השלמים ומגלח עליהם,

דברי רבי יהודה.

רבי אלעזר אומר:

לא היה מגלח אלא על החטאת,

שהחטאת קודמת בכל מקום.

ואם גלח על אחת משלשתן - יצא.

רבו שמעון בן גמליאל אומר:

הביא שלש בהמות, ולא פירש -

הראויה לחטאת - תקרב חטאת,

לעולה - תקרב עולה,

לשלמים - תקרב שלמים.

גמרא

תנו רבנן:

"וגלח הניזיר פתח אהל מועד" (במדבר ו, יח) - בשלמים הכתוב מדבר.

שנאמר: "ושחטו פתח אהל מועד"¹⁰² (ויקרא ג, א-ב).

אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר? או אינו אלא פתח אהל מועד ממש?

אמרת: אם כן דרך בזיון הוא.

רבי יאשיה אומר:

אינו צריך,

הרי אמרה תורה: "לא תעלה במעלות על מזבחי"¹⁰³ (שמות כ, כג) קל וחומר לדרך בזיון!¹⁰⁴

רבי יצחק אומר:

אינו צריך,

הרי הוא אומר: "ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש"¹⁰⁵ (במדבר ו, יח),

מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה.

יצא זה שהוא מחוסר לקיחה, הבאה, ונתינה.

איכא דאמרי:

רבי יצחק אומר:

בשלמים הכתוב מדבר.

אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר, או אינו אלא פתח אהל מועד ממש?

תלמוד לומר: "ולקח את שער ראש נזרו" - מקום שהיה מבשל שם היה מגלח.

אבא חנן אומר משום רבי אליעזר:

"וגלח הניזיר פתח אהל מועד" - כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח אינו מגלח.

רבי שמעון שזורי אומר:

"וגלח הניזיר פתח אהל מועד" - ולא נזירה

שמא יתגרו בה פרחי כהונה.

אמר לו: לדברך סוטה תוכיח,

דכתיב בה: "והעמדה לפני ה"¹⁰⁶ (במדבר ה, טז) ולא חיישינו שמא יתגרו בה פרחי

כהונה!

אמר להן: זו - כוחלת ופוקסת.

זו - אינה כוחלת ופוקסת."

¹⁰² או ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הקר הוא מקריב אם זכר אם נקבה תמים וקריבנו לפני ה'.
ב וקסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הפהנים את הדם על המזבח סביב.

¹⁰³ ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערוכתך עליו

¹⁰⁴ ניסח אחר במדרש בפרשה נשא (דף רמ"ב): "וגלח הניזיר" -

רבי יאשיה אומר: בשלמים הכתוב מדבר, או אינו?

אם כן אמרה תורה: "לא תעלה" וכו' (שמות כ, כג) קל וחומר לדבר שלא יגלח פתח אהל מועד, אלא בשלמים הכתוב מדבר."

¹⁰⁵ וגלח הניזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים

¹⁰⁶ והקריב אתה הכהן והעמדה לפני ה'

29. מה, ב

רס"י

מְשֻׁנָּה

הִיָּה נוֹטֵל שְׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וּמְשַׁלַּח תַּחַת הַדּוֹד.
וְאִם גִּילַח בְּמַדְינָה - לֹא הִיָּה מְשַׁלַּח תַּחַת הַדּוֹד.
בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים: בְּתַגְלַחַת הַטְּהָרָה.
אֲבָל בְּתַגְלַחַת הַטּוּמְאָה - לֹא הִיָּה מְשַׁלַּח תַּחַת הַדּוֹד.
רַבִּי מֵאִיר אָמַר:
הַכֹּל מְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוֹד, חוּץ מִן הַטְּמֵא שֶׁבְּמַדְינָה בְּלִבָּד.

גְּמָרָא

"נוֹטֵל שְׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ".

תְּנוּ רַבָּנָן:

"וְאַחֲרֵי כֵן, נוֹטֵל אֶת הַרוֹטֵב וְנוֹתֵן עַל שְׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ, וּמְשַׁלַּח תַּחַת הַדּוֹד שֶׁל שְׁלָמִים.
וְאִם שִׁילַח תַּחַת הַדּוֹד שֶׁל חֲטָאת וְאִשָּׁם - יֵצֵא".

אִשָּׁם בְּנִזְיָר טְהוֹר מִי אֵיכָא?!

אָמַר רַבָּא:

הֵכִי קָאָמַר: וְאִם נִזְיָר טְמֵא מְשַׁלַּח תַּחַת הַדּוֹד שֶׁל אִשָּׁם - יֵצֵא.

מֵנָּה הֵי מִיָּלִי?

אָמַר רַבָּא:

אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים"¹⁰⁷ (במדבר ו, יח),
מִזֶּבְחֹו יֵהָא תַּחְתִּינוּ.

"וְאִם שִׁילַח תַּחַת הַדּוֹד שֶׁל חֲטָאת - יֵצֵא",

מֵאִי טַעְמָא?

אָמַר קְרָא: "זֶבַח" - לְרַבּוֹת אֶת הַחֲטָאת וְאִשָּׁם.

וְהָא אֲפִיקְתִּיהּ לְהָא "זֶבַח" מְרוֹטֵב!

אִם כֵּן לִימָא קְרָא: 'מְרוֹטֵב הַשְּׁלָמִים', מֵאִי "זֶבַח"?

שְׁמַע מִיָּנָה: לְרַבּוֹת חֲטָאת וְאִשָּׁם.

וְאִימָא: כּוֹלָה לְחֲטָאת וְאִשָּׁם הוּא דְאֵתָא!

אִם כֵּן לִימָא: 'שְׁלָמִים זֶבַח', מֵאִי "זֶבַח הַשְּׁלָמִים"?

שְׁמַע מִיָּנָה: תַּרְתִּי.

תְּנוּ רַבָּנָן:

"הַכֹּל, הֵיוּ מְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוֹד,
חוּץ מִטְּמֵא שֶׁגִּילַח בְּמַדְינָה מִפְּנֵי שֶׁשְׁעָרוֹ נִקְבֵּר,
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:
טְהוּרִים - בָּאֵן וְכֵאֵן הֵיוּ מְשַׁלְּחִין,
טְמֵאִים - בָּאֵן וְכֵאֵן לֹא הֵיוּ מְשַׁלְּחִין.
וְחֻכְמִים אֲמוּרִים: הַכֹּל לֹא הֵיוּ מְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוֹד,
חוּץ מִן טְהוֹר שֶׁבְּמַקְדֵּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה כְּמִצְוֹתוֹ"

מתני'

ומשלח ומניח. הי"ג במתני' היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד ואם גילח במדינה לא היה משלח תחת הדוד במה דברים אמורי בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד ר' מאיר אומר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מן הטמא שבמדינה בלבד וספרים שכתוב בהן במשנתנו אם שילח תחת הדוד של אשם יצא שבשתא היא דל"ג ליה במתניתין אלא בגמ' ת"ר ואח"כ נוטל את הרוטב כו' והכי פירושא דמתני' היה נוטל שער ראש נזרו ומשלחו תחת הדוד של שלמים ואם גילח במדינה לא היה משלחו תחת הדוד של שלמים:

בד"א בתגלחת הטהרה. אמרו שאם גילח במקדש משלח תחת הדוד אבל לא בזמן שגילח במדינה אבל בתגלחת הטומאה אפי' בזמן שמגלח במקדש אינו משלח תחת הדוד של אשם שאין לך משלח תחת הדוד אלא הטהור שבמקדש מפני שעשה נזירותו כמצותו:

ר' מאיר אומר הכל משלחין תחת הדוד. בין טהור שגילח במדינה בין טמא שגילח בעזרה ואין לך שאינו משלח תחת הדוד אלא חוץ מן הטמא במדינה בלבד: גמ' וברישא דגמ' ל"ג אשם בנזיר מי איכא אלא הי"ג ת"ר ואח"כ נוטל את הרוטב ונותן על השער של ראש נזירותו ומשלח תחת הדוד של שלמים ואם שילח תחת הדוד של אשם ושל חטאת יצא אשם בנזיר טהור מי איכא אמר רבא הי"ק ואם נזיר טמא משלח תחת הדוד של אשם יצא:

מנא הני מילי אמר רבא אמר קרא אשר תחת זבח השלמים. דמשמע אשר תחתיו יהא זבח השלמים לומר לך מן הזבח עצמו יהא תחתיו: ואם שילח תחת הדוד של חטאת ושל אשם יצא:

מ"ט דכתיב זבח לרבות חטאת ואשם. שהטהור ששולח תחת זבח שלו דהיינו חטאת יצא ואם טמא הוא טעון שילוח תחת זבח שלו דהיינו אשם:

ה"ג ת"ר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מטמא שבמדינה מפני ששערו נקבר דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר טהורים כאן וכאן. בין במקדש בין במדינה היו משלחין טמאים כאן וכאן לא היו משלחין:

וחכמים אומרים הכל לא היו משלחין תחת הדוד חוץ מטהור שבמקדש מפני שנעשה כמצותו. וסתם מתניתין דידן אליבא דחכמים וכדפרשין לעיל:

שנעשה כמצותו. שגילח במקדש כמצותו:

¹⁰⁷ וּגְלַח הַנִּזְיָר פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים

30. מה, ב - מו, א

כ"י

מתני'

או שולקן. שאינו מבושל יפה
 וושקוד"ר
 {ושקוד"ר: כמעט חי (לא
 מבושל)} בלע"ז:
 את הזרוע בשלה. איכא למ"ד
 שלמה ואיכא למ"ד בזרוע
 שנתבשלה עם האיל במסכת
 חולין (דף צח:):

גמ'

אחר מעשים כולן. אחר קרבן
 ואחר תגלחת ותגלחת מעכבת
 דברי ר' אליעזר:
 וחכ"א אחר מעשה יחידי. אחר
 קרבן ואף על גב שעדיין לא גילח
 דתגלחת לא מעכבא:
 מה התם אחר מעשה יחידי.
 דלאחר גילוח עביד תנופה
 כדכתיב ונתן על כפי הנזיר אחר
 התגלחו את נורו:
 ואימא עד דאיכא תרוייהו דמה
 התם אחר תגלחת כדכתיב אחר
 התגלחו אף כאן נמי אחר
 התגלחו:

משנה

היה מבשל את השלמים או שולקו.
 הכהן נוטל את הזרוע בשלה מן האיל, וחלה מצה אחת מן הסל, ורקיק מצה אחת,
 ונותן על כפי הנזיר, ומניפו¹⁰⁸ (במדבר ו, יט-כ),
 ואחר כך הותר הנזיר לשתות יין ולהטמא למתים.

מו, א רבי שמעון אומר:

כיון שזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות ב"ין ולהטמא למתים.

גמרא

תגו רבנן:

"ואחר ישתה הנזיר יין" (במדבר ו, כ) - אחר המעשים כולן,

דברי רבי אליעזר.

וחכמים אומרים:

אחר מעשה יחידי".

מאי טעמייהו דרבנן?

כתיב הכא: "ואחר ישתה הנזיר יין",
 וכתיב התם: "אחר התגלחו את נורו",
 מה התם: "אחר" - מעשה יחידי,
 אף כאן: "אחר" - מעשה יחידי.

אימא: עד דאיכא תרווייהו!

אי הכי, גזירה שוה למה לי?

¹⁰⁸ יט ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל וחלה מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אחד ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נורו:
 כ והניף אותם הכהן תנופה לפני ה' קדש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין

31. מו, א-ב

רַח"ו

אמר רב תנופה בנזיר מעכבת. מלשנות יין וליטמא למתים:
כיון דלענין כפרה שירי מצוה היא. וכדאמר מר (יומא ה.) לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם כדכתיב כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו כיפר וכיפר גבי נזיר נמי לא מעכב קא משמע לן:
ומי מעכבא. בנזיר:

והתניא זאת תורת הנזיר. בין שיש לו כפיים. לקיים מצות תנופה ובין שאין לו כפיים שהתנופה אינה מעכבת: ותסברא דהא דתני בין שיש לו כפיים כו' דקא בעי למימר דאינה מעכבת ואלא הא דתניא זאת תורת הנזיר כו' הייז דכי אין לו שער לא מייעכבא דהא דכתיב וגלח את שער ראש נזרו אע"פ שאין לו שיער יצא ומי מצית אמרת הכי והתניא נזיר ממורט שאין לו שיער בית שמאי אומרים אינו צריך להעביר תער על בשרו ובי"ה אומרים צריך:

ואמר רבינא. עלה דההיא מתני' אינו צריך דקאמרי ב"ש:
אין לו תקנה. הואיל ואין יכולין לקיים בו מצות גילוח אבל לבי"ה דאמרי צריך לדידהו יש לו תקנה בהעברת תער בעלמא ואע"פ שאין שם שיער שיהא מגלח ממנו:
והיינו דרבי פדת. דאמר במכילתא אחריתי. דבית שמאי דהכא ור' אליעזר אמרו דבר אחד ב"ש הא דאמרן שאין לו תקנה הואיל ואין יכול לקיים בו מצות גילוח:

ור' אליעזר דתני' אין למצורע בהן יד ובהן רגל אין לו טהרה עולמית. לפי שאין יכול לקיים בו מתן דם ושמן על בהן ידו שמע מינה דמדקאמר ר' פדת דבי"ש ור' אליעזר אמרו דבר אחד ושמעין להו לבי"ש דאמרי דתגלחת שיער מעכבא דרבי אליעזר נמי קאי כוותיהו דאית להו דתנופה מעכבא והאיך מתני' דתני בין שאין לו כפיים כו' [ע"כ] דמעכבא משמע ל"א אמר רב תנופה בנזיר מעכבת ותנופה מי מעכבא ואפילו לר"א והא תניא זאת תורת הנזיר כו' כדלעיל אלמא דלא מעכבא ותסברא דלא מעכבא ואלא הא דתניא כו' ואי מוקמת לה לההיא כגון דלא מעכבא הא דתני' נזיר ממורט ב"ש אומרים א"צ כו' שאפ"י בלא העברה מותר בין ובי"ה אומרים צריך להעביר תער ומדאינו יכול לקיים בו מצות גילוח והוא צריך גילוח דהא צריך לכך אלמא דנזיר שאין לו שיער אין לו תקנה דתגלחת שיער מעכבא ומדאם מעכבא תנופה נמי מעכבא וכדבר א"ר אבינא לעולם תנופה לא מעכבא והאי דקא משמע לן דבי"ש ובי"ה איפכא הויא דמאי אינו צריך לבי"ש דקאמר דאין לו תקנה והכי אמרי ב"ש אינו צריך להעביר תער על ראשו עדיין לא יהא מותר מפני שאין שם העברת שער אבל לבי"ה יש לו תקנה והכי משמע צריך לזה להעביר תער על ראשו ואף על פי שאין שם שיער יצא ידי חובתו ואף על גב דליכא גילוח ולעולם לבי"ה גילוח לא מעכבא והוא הדין לתנופה וקשיא לרב והיינו דר' פדת: **וחכמים אומרים** אין לו בהן ימין נותן על בהן שמאל ויצא:

לשון אחר אמרי לה אמר רב תנופה מעכבת בנזיר כו' ומי לא מעכבא ואפילו לרבנן והא תניא זאת תורת הנזיר בין שאין לו כפיים משמע דצריך תנופה דתנופה מעכבא ומי מעכבא ואלא הא דתני' זאת תורת הנזיר בין שאין לו שיער והתניא נזיר ממורט ב"ה. אומרים צריך להעביר תער על ראשו דמשמע דיעביר על ראשו ויצא דלא מעכבא דיש לו תקנה אלמא הא נמי דתני בין שאין לו כפיים הייז דלא מעכבא וקשיא לרבא אמר רבינא לעולם אימא לך דמעכבא כרבא מאי צריך לבי"ה צריך ואין לו תקנה דמעכבא הא לבי"ש יש לו תקנה ופליגא דרבי פדת דאמר דבי"ש ור"א אמרו דבר אחד כו':

אמר רב:
תנופה בנזיר - מעכבת.

אליבא דמאן?

אילימא: אליבא דרבנן - תגלחת אמרי רבנן לא מעכבא, תנופה מיבעיא?
אלא אליבא דרבי אליעזר - פשיטא, האמר רבי אליעזר: **"אחר מעשים נולדם!"**

מהו דתימא: כיון דלענין כפרה שירי מצוה היא, הכא נמי לא תעכב, קא משמע לן.

מו, ב ומי מעכבא?!

והתניא:

"זאת תורת הנזיר" (במדבר ו, כא) - **בין שיש לו כפיים בין שאין לו כפיים! "**

ואלא הא דתניא:

"זאת תורת הנזיר" - בין שיש לו שער בין שאין לו שער,
הכי נמי דלא מעכבא?

והתניא:

"נזיר ממורט,

בית שמאי אומרים:

אינו צריך להעביר תער על ראשו.

ובית הלל אומרים:

צריך להעביר תער על ראשו."

ואמר רבינא:

מאי "אינו צריך" לבית שמאי?

"אינו צריך" - אין לו תקנה.

הא לבית הלל - יש לו תקנה!

והיינו דרבי פדת.

דאמר רבי פדת:

בית שמאי ורבי אליעזר אמרו דבר אחד.

מאי רבי אליעזר?

דתניא:

"אין לו בהן יד ורגל"¹⁰⁹ - **אין לו טהרה עולמית,**

דברי רבי אליעזר.

רבי שמעון אומר:

יניחנו על מקומו, ויצא.

וחכמים אומרים:

יניח על של שמאל, ויצא."

לישנא אחרינא אמרי לה:

אמר רב:

תנופה בנזיר - מעכבת.

אליבא דמאן?

אילימא: אליבא דרבי אליעזר - פשיטא! האמר רבי אליעזר: **"אחר מעשים נולדם!"**
אלא אליבא דרבנן - השתא יש לומר תגלחת אמרי רבנן לא מעכבא, תנופה מיבעיא?

¹⁰⁹ ולקח מהן מדם האשים ונתן תנוף על תנוף און המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית (ויקרא יד, טז)

ומי לא מעכבא!?

והתניא:

"זאת תורת הנזיר" - בין שיש לו כפיים ובין שאין לו כפיים!

ואלא הא דתניא:

"זאת תורת הנזיר" - בין שיש לו שער ובין שאין לו שער,

הכי נמי דמעכבא?

והתניא:

"נזיר ממורט,

בית שמאי אומרים:

אינו צריך להעביר תער על ראשו,

ובית הלל אומרים:

צריך!"

אמר רבי אבינא:

מאי "צריך" לבית הלל?

"צריך" - ואין לו תקנה.

לבית שמאי - יש לו תקנה.

ופליגא דרבי פדת.

32. מו, ב

רַק"י

מִשְׁנָה

גִּילַח עַל הַזֶּבַח, וְנִמְצָא פְסוּל - תִּגְלַחְתּוּ פְסוּלָה,
וְזָבַחְתּוּ לֹא עָלוּ לוֹ.

גִּילַח עַל הַחֲטָאת שְׁלֵא לְשִׁמָּה וְאַחַר כֵּן הֵבִיא קִרְבָּנוֹתָיו לְשִׁמּוֹן - תִּגְלַחְתּוּ פְסוּלָה,
וְזָבַחְתּוּ לֹא עָלוּ לוֹ.

גִּילַח עַל הָעוֹלָה

אוֹ עַל הַשְּׁלָמִים שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן, וְאַחַר כֵּן הֵבִיא קִרְבָּנוֹתָיו לְשִׁמּוֹן - תִּגְלַחְתּוּ פְסוּלָה,
וְזָבַחְתּוּ לֹא עָלוּ לוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:

אוֹתוֹ הַזֶּבַח - לֹא עָלָה לוֹ,
אֲבָל שְׂאֵר זִבְחִים - עָלוּ.

וְאִם גִּילַח עַל שְׁלֵשֶׁתוֹ, וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן כֶּשֶׁר - תִּגְלַחְתּוּ כְּשֶׁרָה,
וְיָבִיא שְׂאֵר זִבְחִים.

גְּמָרָא

אָמַר רַב אֲדָא בְּרַ אֲהֵבָה:

זֹאת אוֹמְרָת:

קִסְבַּר רַבִּי שְׁמַעוֹן: נְזִיר שֶׁגִּילַח עַל שְׁלֵמֵי נְדָבָה - יֵצֵא.

מֵאֵי טַעְמָא?

דְּאָמַר קְרָא: "וַיִּנְתֵּן עַל הָאִשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זִבְחֵי הַשְּׁלָמִים" (ויקרא יד, יח) וְלֹא כָּתוּב: 'עַל שְׁלָמֵי'.

מִתְנִי'

גִּילַח. עַל אֶחָד מִזְבָּחָיו:

וְנִמְצָא פְסוּל תִּגְלַחְתּוּ פְסוּלָה.
וְסוֹתֵר שְׁלֵשִׁים וְזִבְחָיו שֶׁהִפְרִישׁ
עֲכָשׂוּ לֹא עָלוּ וְצָרִיךְ לְהַבִּיא
אֲחֵרִים בְּמִקוּמוֹן:

כִּיצַד גִּילַח עַל חֲטָאת שְׁלֵא
לְשִׁמָּה. כְּלוּמַר שֶׁנַּעֲשִׂית שְׁלֵא
לְשֵׁם חֲטָאת:

וְאֲחִ"כּ הֵבִיא שְׂאֵר קִרְבָּנוֹתָיו.
כְּגוֹן עוֹלָה וְשְׁלָמִים לְשִׁמּוֹן וְכֵן אִם
גִּילַח עַל הָעוֹלָה אוֹ עַל הַשְּׁלָמִים
שֶׁנַּעֲשׂוּ שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן וְכוּלָן
תִּגְלַחְתּוּן פְסוּלָה וְסוֹתֵר שְׁלֵשִׁים
וּמִבֵּיא קִרְבָּנוֹת אֲחֵרִים בְּמִקוּם
שְׁלֵשֶׁתָן:

ר"ש אוֹמֵר. אִם גִּילַח עַל הָעוֹלָה
אוֹ עַל הַשְּׁלָמִים שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן
וְשְׂאֵר קִרְבָּנוֹת הֵבִיא לְשִׁמּוֹן
תִּגְלַחְתּוּ כְּשֶׁרָה וְשְׂאֵר זִבְחִים עָלוּ
לוֹ אֲבָל אוֹתוֹ הַזֶּבַח בְּלִבָּד לֹא
עָלָה לוֹ וְיָבִיא זֶבַח אֲחֵר בְּמִקוּמוֹ
וְהֵינּוּ טַעְמָא דְתִּגְלַחְתּוּ כְּשֶׁרָה
דְּהוּאִיל וְזִבְחָה אֲחֵר בְּעֵלְמָא כְּשֶׁר
הוּא דַּתְנָן [בְּרִישׁ זִבְחִים] כֹּל
הַזִּבְחִים שֶׁשֶׁחֲטָן שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן
כְּשֶׁרִין אֵלָּא שְׁלֵא עָלוּ לְבַעֲלִים
לְשֵׁם חוּבָה ה"י כְּשֶׁרָה לְתִּגְלַחְתּוּ
אֲבָל בְּמִקוּם שֶׁגִּילַח עַל הַחֲטָאת
שֶׁעֲשָׂאָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה מוֹדָה ר"ש
דְּתִּגְלַחְתּוּ פְסוּלָה לְפִי שֶׁזִּבְחָהוּ
פְסוּלָה הוּא כְּדַתְנָן כֹּל הַזִּבְחִים כּו'
חוּץ מִן הַחֲטָאת שֶׁשֶׁחֲטָה שְׁלֵא
לְשִׁמָּה פְסוּלָה:

וְאִם גִּילַח עַל שְׁלֵשֶׁתָן. סֵתֵם
וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן כְּשֶׁר תִּגְלַחְתּוּ
כְּשֶׁרָה לְדַבְרֵי הַכֹּל שֶׁהָרִי עַל זֶבַח
כְּשֶׁר נִמִּי גִילַח וְיָבִיא שְׂאֵר
זִבְחִים בְּמִקוּם הַפְּסוּלִין:

גַּמ'

אָמַר רַב אֲדָא בְּרַ אֲהֵבָה. מִדַּתְנִי
ר' שְׁמַעוֹן כִּי גִילַח עַל זֶבַח כְּשֶׁר
אֲעִי"ג דְּלֹא עָלָה לְבַעֲלִים לְשֵׁם
חוּבָה תִּגְלַחְתּוּ כְּשֶׁרָה:

זֹאת אוֹמְרָת דְּקִסְבַּר ר"ש נְזִיר
שֶׁגִּילַח עַל שְׁלָמֵי נְדָבָה יֵצֵא.
וּבְלִבָּד שֶׁיָּבִיא קִרְבָּנוֹתָיו מִשְׁלֵם
דְּאִילוֹ כִּי גִילַח עַל הַשְּׁלָמִים שְׁלֵא
לְשִׁמּוֹן מֵאֵי הוּוּ נְדָבָה דְּאָמַר מִר
(שם) כְּאֲשֶׁר נִדְרַת לִי"י אֱלֹהֶיךָ
נְדָבָה אִם כְּמוֹ שֶׁנִּדְרַת יְהִי נִדֵּר
וְאִם לֹא יְהִי נְדָבָה וְאָמַר ר"ש
דְּתִּגְלַחְתּוּ כְּשֶׁרָה:

דְּאָמַר קְרָא. וְגִילַח הַנְּזִיר וְכַתִּיב
וַיִּנְתֵּן עַל הָאִשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זִבְחֵי
הַשְּׁלָמִים וְלֹא כַתִּיב עַל שְׁלָמֵי
דְּאִילוֹ נִאֲמַר שְׁלָמֵי הוּוּ מִשְׁמַע
שְׁלָמֵי נְזִיר מִמֶּשׁ וְהִשְׁתָּא דְּכַתִּיב
הַשְּׁלָמִים אֱלֵמָא אֲפִילוֹ עַל שְׁלָמֵי
נְדָבָה יֵצֵא:

33. מז, א

רש"י

מז, א משנה

מי שנזרק עליו אחד מן הדמים, ונטמא,

רבי אליעזר אומר:

סותר את הכל.

וחכמים אומרים:

יביא שאר קרבנותיו ויטהר.

אמר לו:

מעשה במרים התרמודית שנזרק עליה אחד מן הדמים,

ובאו ואמרו לה על בטה שהיתה מסוכנת, והלכה ומצאה שמתה.

ואמרו חכמים:

תביא שאר קרבנותיה ותטהר.

גמרא

קתני:

"רבי אליעזר אומר: סותר את הכל".

והאמר רבי אליעזר: "כל אחד מלאת שבועה סותר!"

אמר רב:

מאי "סותר"? נמי דקאמר רבי אליעזר סותר קרבנותיו.

הכי נמי מסתברא,

דקתני: "וחכמים אומרים: יביא שאר קרבנותיו ויטהר"¹¹⁰,

ששמע מינה.

"ומעשה נמי במרים התרמודית שנזרק עליה אחד מן הדמים,

ובאו והודיעוה על בטה שהיתה מסוכנת והלכה ומצאה שמתה,

ואמרו חכמים: תביא שאר קרבנותיה ותטהר".

ששמע מינה.

הדרן עלך שלשה מינן

מתני'

במרים התרמודית. מתרמוד

שם מקום:

שהיא מסוכנת והלכה ומצאה

שמתה. ונטמאת עליה ואמרו

חכמים כו':

גמ'

קתני. במתני' ר' אליעזר אומר

סותר את הכל והוא שמעינן ליה

דאמר דכל אחר מלאת שבעה

סותר ותו לא והא הכא אחר

מלאת הוא:

אמר רב מאי סותר נמי דקאמר

ר"א סותר קרבנותיו. והכי

קאמר יביא כל קרבנותיו לאחר

שיטהר ואותו זבח ראשון

שנזרק דמו לא עלה לו ולעולם

הז' הוא דסותר ותו לא לדברי

הכל ובהא פליגי ר' אליעזר סבר

אותו זבח ראשון לא עלה לו

ויביא אחר במקומו עם שאר

קרבנותיו שהפריש לכשיטהר

לאחר ז':

והכי נמי מסתברא.

דאקרבנותיו קאי מדקתני

וחכמים אומרים יביא שאר

קרבנותיו ויטהר מכלל דלרבי

אליעזר סבירא ליה דאף ראשון

לא עלה לו וצריך להביא אחר:

ענין אחר אמר רב מאי סותר

נמי דקאמר ר' אליעזר סותר

את קרבנותיו ולא מיבעיא זבח

ראשון דאינו עולה לו אלא אותו

שהפריש תחלה צריך להחליף

ויביא אחר במקומו וחכמים

אומרים אותו ראשון בלבד לא

עלה לו וצריך להביא אחר

במקומו אבל שאר קרבנות

שהפריש אינו צריך להחליף

אלא לכשיטהר יביא אותם הי"נ

מסתברא דאקרבנות פליגי

מדקאמרי רבן דיביא שאר

קרבנות ויטהר אלמא דשמעי

מיניה דרבי אליעזר דאפי' אותן

קרבנות שהפריש תחלה אינו

יכול להביא לקרבנותיו ואמרו

ליה רבן מביא ומעשה נמי כו' :